

A SZENTSZÉK ÉS A BÉCSI HABSBURG-UDVAR EGYÜTTMŰKÖDÉSE (1691–1700)

Beszámoló a Klebelsberg-ösztöndíj keretében végzett kutatásokról (2018.09.30–2018.11.30.)

Mihalik Béla Vilmos

1. A kutatás előzményei

2011-ben a Magyar Állami Eötvös-ösztöndíjjal, majd 2013-ban és 2015-ben Klebelsberg Kunó-ösztöndíjjal végeztem Rómában kutatásokat, melyek során már akkor megkezdtem a most folytatott vizsgálatokat. **Kutatásom fő iránya a Szentszék és a Habsburg-udvar diplomáciai kapcsolata volt XII. Ince pápa pontifikátusa idején (1691–1700), különös tekintettel annak magyar vonatkozásaira.** A szentszéki diplomáciai kutatások a 19. századra nyúlnak vissza, amikor a német történészek megkezdtek a németországi nunciusok jelentéseinek feltárását és forráskiadását. A magyar historiográfia egészen a II. világháború végéig magas szinten művelte a római kutatásokat, komoly eredményeket elérve (*Monumenta Vaticana Hungariae*), ám a kommunizmus évtizedeiben nem nyílt lehetőség lényegi római kutatómunkára, az csak 1990 után indulhatott meg ismét hangsúlyosan (Tóth István György, Molnár Antal, Tusor Péter).

A korábbi ösztöndíjak során a római forrásanyagból a nunciusi jelentéssorozatot tekintettem át, amely Francesco Tucci nunciaturai auditor (1691–1692), Sebastiano Antonio Tanara nuncius (1692–1696), valamint Andrea Santacroce nuncius (1696–1700) időszakát és Gianantonio Davia nuncius (1700–1706) működésének első hónapjait fedte le. Már ekkor világossá vált az előzetes feltételezés helyessége, hogy a diplomáciai kapcsolat magyar vonatkozásai túlnyomórészt a törökellenes visszafoglaló háború eseményeinek követésére szorítkoznak. Azonban emellett például a katolikus egyház erdélyi helyzetével, vagy a boszniai és zágrábi püspökök konfliktusával már ekkor több jelentés és államtitkársági válasz foglalkozott.

A korábbi római kutatásokkal párhuzamosan több bécsi kutatási ösztöndíj révén feltártam a római és bécsi diplomáciai kapcsolat másik oldalát, a római császári követek jelentéseit. Ezek alapján megfoghatóvá váltak a magyar ügyekre is kihatással bíró fordulópontok, amelyekre a korábbi római feltáró munka során célzottan figyelve több ügyben is kirajzolódott a bilaterális diplomáciai kontextus.

A komplex kutatás révén kitapintható lett több olyan ügy és kulcsszereplő, amelyek további vizsgálata megkerülhetetlen volt, egyúttal motiválta az újabb Klebelsberg-pályázatot. A korábbi olaszországi kutatóutaktól eltérően az ösztöndíj időszakát két részre kellett osztanom egyhónapos firenzei és egy hónapos római kutatásra, amely során a **Szentszék és a bécsi**

Habsburg-udvar együttműködésének vizsgálata volt a fő célom XII. Ince pápa uralkodása (1691–1700) idején.

2. A kutatás új eredményei

A 2018. szeptember 30. és november 30. között igénybe vett kéthónapos Klebelsberg-ösztöndíj keretében Firenzében és Rómában folytattam kutatásaimat. A benyújtott kutatási tervemnek megfelelően **a Firenzei Állami Levéltárban (Archivio di Stato di Firenze) Francesco Maria de'Medici bíboros levelezését kutattam.** Medici bíboros, III. Cosimo toszkán nagyherceg öccse 1689-től volt a Német-római Birodalom és a Habsburg országok protektora a Szentszéknél, jóllehet lényegében soha nem hagyta el Toszkánát, leveleit leggyakrabban Firenzéből, Pisából és Livornóból címezte. Az a tény azonban, hogy nem költözött Rómába, hogy ott az ügyek vitelében közvetlen szerepet játsszon, azzal a történeti kutatás szempontjából öröndetes következménnyel járt, hogy kiterjedt levelezést kellett folytatnia Béccsel és Rómával egyaránt.

Francesco Maria de'Medici bíboros levelezése az Archivio di Stato di Firenze, Archivio Mediceo del Principato fondfőcsoportján belül a Carteggi dei principi sorozatban található külön állagban. **Terjedelme több mint 300 kötetre rúg,** az egyes kötetek mérete azonban igen eltérő. A legjelentősebb európai udvarokkal, a Medici családnak az egész kontinenst behálózó ágenseivel és egyéb megbízottakkal való levelezés található itt. Az egyhónapos kutatás során elsősorban a bécsi és római ágensekkel, valamint a bécsi udvar befolyásos tagjaival, továbbá a Habsburg uralkodók római követeivel való levelezést néztem át. A fennmaradt levelezésből részletesen **kirajzolódik Francesco Maria de'Medici bíboros európai mozgástere és hogy protektorbíborosként milyen szereppel bírt** a bécsi Habsburg udvar és az Apostoli Szentszék közötti kapcsolatrendszerben.

Rómában kutatásaimat a **Vatikáni Titkos Levéltárban** folytattam, ahol a korábbi ösztöndíjas időszakok során feltárt nunciusi jelentéssorozathoz kapcsolódó kisebb, vegyes iratanyagot vizsgáltam. Ezek közül kiemelendő az **Epistolae ad principes** fond regisztrum sorozata. A 16–17. századi szentszéki adminisztráción belül a Segreteria delle Lettere Latine, vagyis a latin levelek titkársága a 16. század második felében tűnt fel először mint alárendelt szervezeti egység. VIII. Orbán pápa idején minden latin nyelvű levelezést és dokumentációt ennek hatáskörébe helyeztek. A 18. századra a szentszéki Államtitkárság, a Segreteria di Stato segédszerve lett a latin nyelvű levelezésben, ezenkívül az uralkodókkal folytatott levelezésben fontos szerepet töltött be a Segreteria dei Brevi ai Principi is. A fejedelmi brévetitkárság 1574-ben még a Segreteria Segretának alárendelten működött. Feladatait először 1623-ban

fogalmazták meg: itt keletkeztek a császárnak, uralkodóknak, bíborosoknak, fejedelmeknek és hercegeknek írt válaszok azokra a beérkező levelekre, amelyeket ők gratuláló, udvariassági, egyházi ügyekben írtak. A XII. Leó pápa korát (1823) megelőző latin levelezést az *Epistulae ad Principes* sorozat őrzi. Ennek regisztrumköteteteibe jegyezték be az uralkodóknak, fejedelmeknek írt leveleket, de valójában a legjelentősebb „udvari levelezés” forrásdokumentumai ezek a kötetek. Az uralkodókon kívül főpapokhoz (pl. nyitrai püspök), az adott államban meghatározó posztot betöltő főurakhoz (pl. Esterházy Pál nádor) is találunk itt leveleket. XII. Ince időszakára (1691–1700) három kötet vonatkozik (80–82. kötetek), kutatásom során az ezekben található hungarika anyagot tártam fel.

A levelezés másik oldalának vizsgálatához átnéztem a beérkező leveleket is, amelyek három nagyobb sorozatban lettek elhelyezve, jóllehet vannak közöttük következetlenségek, pl. egy-egy jelentősebb főpap akár több sorozatban is megtalálható. A levelek gyakran két példányban érkeztek, minimális szövegbeli eltérésekkel: az egyiket XII. Incének, a másikat Fabrizio Spada bíboros-államtitkárnak címezték.

Jóllehet mindhárom sorozat hosszú ideje ismert a történeti kutatás előtt, XII. Ince időszaka még feltáratlan ennek az iratanyagnak a szempontjából is. Az uralkodók, fejedelmek leveleit a **Principes** sorozat őrzi. Értelemszerűen ide kerültek I. Lipót német-római császár, magyar és cseh király egyházfőnek írt levelei. Ugyanakkor találhatunk itt levelet Keresztély Ágost győri püspöktől, a későbbi esztergomi hercegprímástól is, aminek az lehetett az oka, hogy születésére nézve szász-zeitzi herceg volt, és gyakran írta alá leveleit *Duca di Sassonia*-ként egyházi pályafutása idejében is.

A bíborosok által a Szentszékhez intézett levelek a **Cardinali** sorozatban kerültek elhelyezésre. Hungarika szempontból itt elsősorban Kollonics Lipót bíboros, győri püspök, majd esztergomi érsek levelei lehettek érdekesek, de csak töredékük tartalmazott magyar vonatkozású adatokat, elsősorban a török háborúval kapcsolatban.

A **Vescovi e Prelati** sorozatban őrzik a főpapok leveleit. Magyar szempontból az 1690-es évekből meglehetősen kevés levél található, főként Keresztély Ágost győri püspök és Radanay Mátyás Ignác pécsi püspök beérkező levelei érdemelnek említést. A Radanay-ügy minél teljesebb feltárása miatt az időhatárt némileg kitágítva két 1688-ban kelt levelét is kigyűjtöttem. Szintén a Radanay ellen kezdeményezett eljárás minél alaposabb megismerése végett a bécsi nunciatura püspöki vizsgálati jegyzőkönyvei (**Archivio della Nunziatura di Vienna, Processi Canonici**) közül feltártam Radanay és a helyére kinevezett Dolny István processzusa (1688 és 1696), valamint a Radanay elleni vizsgálatra vonatkozó iratokat (1698).

A kutatói ösztöndíj során vizsgált anyagokból több jelentősebb ügy háttere vált világosabbá, amely még inkább jelzi a gyűjtött források értékét. Ezek közül az egyik legátfogóbb kérdés az **Oszmán Birodalom elleni folytatott háború** volt. A **firenzei források is több szempontból reflektálnak erre**. Medici bíboros bécsi hírforrásai ugyanis rendszeresen beszámoltak a háború legújabb eseményeiről, jóllehet ezek már csak ritkán hoznak új, releváns információt a korábbi években feltárt nunciusi jelentésekhez képest. A legfontosabb bécsi források között kell említenünk **Pietro Giuseppe Ederi** jezsuita atyát. A lombard származású Ederi páter az 1680-as évek közepén került a bécsi udvarba mint III. Ferdinánd császár özvegyének, Eleonóra császárnénak a gyóntatója. Az ő halála után már nem tért vissza Itáliába, hanem a teljhatalmú osztrák udvari kancellárnak, Theodor Heinrich von Strattmannnak lett a lelki atyja. Mivel az Osztrák Udvari Kancellária Strattmann haláláig (1693) egyértelműen a Habsburg-külpolitika irányítója volt, így e téren Ederi atya is egyre nagyobb befolyásra tett szert. Ezt a befolyást megőrizte a kancellár halálát követően is, tanácsaira – elsősorban az itáliai államokkal és a Szentszékkal fenntartott kapcsolatokban – I. Lipót császár is számított. A jezsuita atya így lényegében 1697-ben bekövetkezett haláláig a bécsi udvar egyik befolyásos szürke eminenciásának számított, aki a háttérből irányított.

A protektor bíborossal folytatott levelezéséből újabb részletek derülnek ki a **törökellenes visszafoglaló háborúval kapcsolatos szentszéki politikáról**, amelyek leginkább csak finomítják eddigi tudásunkat. Ilyen kis adalék például, hogy 1692 tavaszán a császár sógora, Ludwig Anton von Pfalzi-Neuburg német lovagrendi nagymester hozta Bécsbe a százezer forintos pápai segélyről szóló váltókat. Magának Francesco de' Medici bíborosnak a szerepe is ismeretlen volt ebben a vonatkozásban, 1693-ban azonban arról tájékoztatja Ederit, hogy egy bizalmas politikai csatornán keresztül maga is eljár XII. Incénél egy újabb törökellenes segélyért, de a pápa sem a császárnak, sem a lengyel királynak nem kívánt segíteni. Az egyházfő ugyanis 1693-tól határozottan ahhoz kötötte az újabb pénzügyi segély megadását, hogy az európai keresztény hatalmak között helyreáll az egyetemes béke (*pace universale*). A Vatikáni Titkos Levéltárban az **Epistolae ad Principes** fondban ehhez megtalálhatóak voltak a **XII. Ince pápa által I. Lipóthoz, valamint a francia és spanyol uralkodóhoz írt levelek, amelyekben a békére buzdított**. Ugyanebben a sorozatban találjuk a pápa levelét a horvát-szlavón rendekhez, amelyben a pápai kincstár nehéz helyzetére való tekintettel utasította el azok segélykérő levelét.

Ezenkívül Ederi atya leveleiből számos **bécsi „társasági” hírről**, szinte pletykáról is értesülünk. Megkülönböztetett figyelemmel kísérték a Rákóczi családot: Rákóczi Julianna gyermekáldása, Rákóczi Ferenc és Hessen-Rheinfelsi Sarolta házassága. De ugyanígy ír

Thököly Imre egy meg nem nevezett nagynénjének a haláláról, akit állítólag egy őrült szakács gyilkolt meg.

Beszámol az esztergomi érsek haláláról és Kollonics Lipót érseki kinevezéséről is. Ez utóbbi azonban már Medicinek protektorbíborosi szerepét is érinti, hiszen **a magyar püspöki kinevezések pápai megerősítésének ügyében neki kellett eljárni a Szentszéknél**. Ez a kérdéskör nemcsak az Ederivel való levelezésében került elő. Kollonics bíboros esztergomi érseki kinevezése ilyen szempontból is jó példa. A jezsuita atyával történt levélváltásból sejthető, hogy valamiféle konfliktus alakult ki ezzel kapcsolatban Medici és Kollonics között. Az ügy azonban a Medici család egyik római ágense, **Paolo della Stufa** apáttal való levélváltásból derül ki. A konfliktus forrása az volt, hogy a protektorbíborosokat a szentszéki megerősítésben való eljárásukért cserébe egy bizonyos illetékösszeg, az ún. *propina* illette meg. Kollonics azonban magától értetődőnek tekintette, hogy a magyar püspököknek ezt nem kell megfizetni, és magyar egyházi privilégiumnak tekintette. Medici – jóllehet valóban eltekintett a *propina* fizetésétől – azonban sietve cáfolta ezt, nehogy precedenst teremtsen. Ennek érdekében felvette a kapcsolatot a bécsi udvarban Ferdinand Bonaventura von Harrach gróffal, akinek nagybátyja, Ernst Adalbrecht von Harrach bíboros viselte korábban a Habsburg országok protektorbíborosi tisztét a 17. század közepén. Harrach gróf megerősítette Medici álláspontját, mivel sikerült tisztáznia, hogy például 1667-ben Szelepcsényi György esztergomi érsek is megígérte a *propina* kifizetését tokaji borban Harrach bíborosnak, ám a bíboros halála után azt Szelepcsényi sosem adta meg az örökösöknek.

Stufa apát mellett több ágens is közreműködött a magyarországi egyházi ügyek intézésében. **Fabrizio Agostini** például 1696-ban Telekessy István csanádi, 1697-ben Jány Ferenc szerémi püspöki kinevezésének pápai megerősítéséért járt el. A római ágensek mellett a Mediciek bécsi ügyvivőit is felhasználta egyes ügyekben, például **Antonio Francesco Montauti apát** tárgyalt a császárvárosban 1695-ben a már említett, Medici számára kényes Kollonics-féle *propina* ügyében. Különösen értékes volt a Medici-levelezésben a császári család tagjaival folytatott „levelezés” egyik csomója, ugyanis innen **több magyar püspök szentszéki megerősítésére vonatkozó levél és kancelláriai leirat** került elő: Jaklin Balázs nyitrai püspöki (1691), Dolny István pécsi püspöki (1696), Jány Ferenc szerémi püspöki (1697), Braikovich István zengg-modrusi (1698) szentszéki megerősítésében és más egyházi ügyekben.

A római és firenzei forrásfeltárás további két ügyben egészítette ki egymást jól. Az már korábbi ausztriai kutatásaim során kiderült, hogy 1695-ben a császári diplomácia a **magyarországi egyházi beneficiumok** ügyében kényszerült eljárni, 1695 februárjában

Johannes von Goëss bíboros jelezte a bécsi udvarnak, hogy a Szentszék archívumaiban a magyar kegyúri joggal kapcsolatos iratokat keresnek elő. Az ügy egyik kiváltó oka a babócsai Boldogságos Szűz Mária apátság adományozásának joga lehetett, amelyet Badeni Lajos kérésére gyóntatójának, Nicolaus Bechin teatinus atyának adott I. Lipót. A Vatikáni Titkos Levéltárban a Segreteria di Stato Principi sorozatában találtam meg Badeni Lajosnak az ezzel kapcsolatos levelét 1694-ből a Szentszékhez. Az ügy 1695 őszén, már tágabb értelemben az egész magyar kegyúri adományozási jogot illetően merült fel. A firenzei forrásokból kiderült, hogy a kérdésben Medici bíboros és Ederi jezsuita atya például heteken át levelezett egymással, míg Rómában Stufa apát tárgyalta a magyar beneficiumok kapcsán. Stufa apát tárgyalásai során Goëss bíboros és a Datariát vezető Bandino Panciatichi bíboros között közvetített. A datárius bíboros végül beleegyezett, hogy nem kérdőjelezi meg a magyar uralkodó főkegyúri jogát, viszont a babócsai apátság esetében a kegyúri jogot nem említő új kinevezési formulát kértek.

A korábbi római ösztöndíj során már körvonalazódott **Radanay Mátyás Ignác pécsi püspök ügye**, amit új firenzei és római források bevonásával sikerült most még inkább feltárni. A pécsi egyházmegye török utáni első főpásztora meglehetősen ellentmondásos személyiség volt. 1687-ben még Kollonics Lipót bíboros támogatásával nyerte el a püspöki széket, azonban viszonyuk hamarosan megromlott. 1688-ban még XI. Ince pápát és bíboros-államtitkárát, Alderano Cybót tájékoztatta az egyházmegye helyzetéről (mindkét levél a Vescovi e Prelati sorozatban található a Vatikáni Titkos Levéltárban), alighanem összefüggésben püspöki processzusával és várható szentszéki megerősítésével. Azonban ez jelentős késedelmet szenvedett. Az 1690-es évek elejére Radanay szembekerült a kamarai igazgatással a püspöki birtokok visszavétele miatt. Ekkoriban Kollonics volt az Udvari Kamara elnöke, így egyre mélyült kettőjük ellentéte. Ez vezetett ahhoz, hogy 1692-ben igyekeztek visszavonni püspöki kinevezését a Szentszéknél. Az erről való levelezésben épp Medici bíboros járt el, így a Firenzei Állami Levéltárban is számos erre vonatkozó forrást sikerült feltárni. Római ágensén, Agostini apáton keresztül **Vincenzo Manieri apát**, konzisztoriális ügyvéd járt el Radanay szentszéki megerősítésének felfüggesztésében. 1695 után, amikor Kollonics Lipót lett az esztergomi érsek, Radanay helyzete mindinkább nehezzé vált. A primás a pécsi püspök helyébe Dolny István esztergomi nagyprépostot javasolta az uralkodónak. Ez azonban olyan vitás helyzetet teremtett, amely révén az ügy a Szentszék elé került, ahol aztán hosszú éveken át húzódott. Ezt ismét Francesco Maria de'Medicinek, mint protektorbíborosnak kellett intéznie. Ezzel párhuzamosan Radanay is igyekezett a Szentszéket a maga pártjára vonni, az 1690-es évek derekától kezdve szinte minden évből ismert egy vagy

több levele is a bíboros államtitkárhoz vagy a pápához. A korábbi római kutatásaim alapján úgy véltem, hogy a pécsi püspökség ügyét leginkább Andrea Santacroce nunciusnak köszönhetően vette ismét napirendre a Szentszék, azonban Radanay elszántsága és végül Medici római ágenseinek közbenjárása is komoly befolyással lehetett az eseményekre. Mindez együttesen már hatásos volt, mert az 1699. szeptember 7-én tartott konzisztóriumon maga XII. Ince pápa referálta Radanay-ügyét, és így a püspök végre szentszéki megerősítést nyert.

A római forrásgyűjtésből még egy esetet szeretnék kiemelni. Ez a **későbbi esztergomi hercegprímás, Keresztély Ágost szász-zeitz herceg** egyházi karrierjének a fokozatos felépítése volt. A korábbi bécsi és római forrásokból már kirajzolódott például bíborosi kinevezésének első, sikertelen kísérlete az 1698–1700 közötti évekből. A protestáns szász választófejedelmi család oldalágából származó herceg karrierje katolizálása után egyre inkább felfelé ívelt. Hitváltását azonban csak az 1690-es évek elején vállalta fel, 1691-től egyre gyakrabban találkozunk leveleivel a Segreteria di Stato beérkező levélsorozataiban (főleg a Principi említhető). 1693-ban személyesen is Rómába látogatott, amely jó benyomást tett a Szentszék döntéshozóira és XII. Incére is. Ennek ellenére úgy tűnt, hogy egyházi karrierje nehezen fog elindulni, mivel német birodalmi püspöki ambíciói kudarcot vallottak. 1694-ben a liégei hercegpüspök halálát követően a kölni érseket választották meg a megürült főpapi székre. Az érsek-püspök ezért lemondott a korábban általa bírt regensburgi és freisingi püspöki méltóságokról, ám a bécsi Habsburg udvar szándéka végül megghiúsult, hogy a két megüresedett püspöki szék valamelyikét Keresztély Ágost számára szerezzék meg. Így végül Lipót császár, mint magyar király 1696 elején, miután Kollonics Lipót esztergomi érsek lett, az így megüresedett győri püspöki székbe Keresztély Ágostot nevezte ki. Személye azért is fontos, mert az 1690-es évek szentszéki-Habsburg kapcsolataiban a magyar arisztokrácia tagjai egyáltalán nem jelentkeznek a forrásokban, és a magyar ügyekben szinte kizárólag Kollonics Lipótot látjuk aktív szereplőként. Az évtized második felében mellé kezdett el felnőni Keresztély Ágost szász herceg, aki ugyan nem magyar ügyekben, de a magyar püspöki kar tagjaként egyre tevékenyebben vette ki részét a bécsi Habsburg-udvar politikájából. Ennek egyik legmarkánsabb jele volt 1697-ben a lengyel királyválasztásban betöltött szerepe. III. Sobieski János halálát (1696) követően a szász választófejedelmet, Keresztély Ágost unokatestvérét, II. Frigyes Ágostot választották meg lengyel királlyá. A protestáns választófejedelelem királlyá választására azonban csak úgy volt lehetőség, ha a fejedelem katolikus hitre tér, amiben Keresztély Ágost óriási szerepet vállalt. A Szentszék azonban korántsem volt meggyőződve az új király katolizálásának őszinteségében, ebben a

helyzetben vállalt nagy szerepet közvetítőként a Szentszék, Bécs és Varsó között a győri püspök. Az ezzel kapcsolatos hírek a firenzei forrásokban is gyakran előkerültek, de a Vatikáni Titkos Levéltárból most összegyűlt több, ebből az időszakból származó Keresztély Ágost levél, az *Epistolae ad Principes* sorozatból pedig XII. Ince pápa válasza. Természetesen ismételt hangsúlyozni kell, hogy a Keresztély Ágost által ellátott diplomáciai feladatok messze túlmutattak a Magyar Királyság határain, de ezekben a tárgyalásokban, II. Ágost lengyel trónjának megerősítésében mégiscsak győri püspökként vállalt szerepet. A korabeli, lengyel helyzettel foglalkozó forrásokban *vescovo di Giavarino*, azaz a győri püspök személye minduntalan rendre felbukkant. A diplomata-főpapra vonatkozó források mellett ezért is érdekes az az 1700 elején kelt levele, amely feltehetőleg egy elmaradt személyes, római *ad limina* látogatást akart pótolni, és röviden beszámolt a győri egyházmegyében elért eredményekről. A magyar egyháztörténeti kutatások már a két világháború között foglalkoztak Keresztély Ágost egyházszerző tevékenységével, ismert, hogy egyházmegyéjében 1698-ban főesperesi vizitáció is zajlott. Alighanem ezeknek a kánoni látogatásoknak az eredményeire támaszkodva született meg az a levél, amely a *Segreteria di Stato, Vescovi e Prelati* sorozatában került elhelyezésre, és adalékul szolgál Keresztély Ágost egyházszerző arcélehez is.

3. A kutatott levéltárakra, intézményekre vonatkozó megjegyzések

A kutatást két helyszínen, két nagy gyűjteményben végeztem. Az **Archivio di Stato di Firenze** (Viale della Giovine Italia 6, 50122, Firenze, www.archiviodistato.firenze.it) a firenzei történelmi belváros szélén helyezkedik el egy 20. század utolsó harmadában emelt épületben, ahová az 1966-os nagy firenzei árvíz után a levéltárat átköltöztették. Hétköznapi 8.30–17.30-ig, szombaton 8.30–13.30-ig tartanak nyitva, de a gyakori állományi gyűlések, és a közsférát is érintő sztrájkok miatt gyakran megeshet, hogy pár órára bezárnak. Ezt néhány nappal korábban jelzik, ám legtöbbször végül mégis nyitva tartanak. A levéltárba történő beiratkozás díjmentes, szükséges hozzá külföldi, európai uniós állampolgárként útlevél vagy személyi igazolvány bemutatása és egy kutatási formanyomtatvány kitöltése. A beiratkozás során minden kutató kap egy éves belépőkártyát (a beiratkozástól számított egy évig érvényes), valamint egy online felhasználónevet és jelszót. Az online felhasználónév és jelszó használatával lehet a kutatótermi terminálokra kérést leadni, de a 11.30 után leadott kérést csak következő nap teljesítik. A levéltár az utóbbi évek fejlesztéseinek köszönhetően biztosítja, hogy otthonról, interneten keresztül a levéltár honlapján is lehet online kéréseket

leadni a felhasználónév és jelszó segítségével. Egy nap maximum 3 kötet/csomó kérhető fel, a kutatóteremben csak egy csomó, kötet lehet egyszerre egy kutatónál.

A levéltári anyag kikéréséhez online csak fond- és állagjegyzék érhető el, bár több repertóriumot és mutatókönyvet már digitálisan is feltöltöttek a levéltár honlapjára. Így az általam kutatott Archivio Mediceo del Principato (a Medici hercegi levéltár) inventárium is elérhető digitalizálva, PDF formátumban a levéltár honlapján (PANELLA, Antonio (a cura di): *Archivio Mediceo del Principato. Inventario sommario*. Roma, 1966), amely jelentősen megkönnyítette a kutatásra való itthoni felkészülést és a kinti munkát is. A levéltár ezenkívül jelentős digitalizálási folyamatokat is elindított, amelyek közül kiemelkedik a Medici-levéltár hercegi korszak előtti iratanyagának (Archivio Mediceo avanti il Principato) digitalizálása. A helyszínen a kutatóteremben elérhetőek a helyben használható és a nyomtatásban is megjelent repertóriumok és levéltári mutatók, valamint cédulakatalógus és kézikönyvtár is segíti a kutatók munkáját.

A levéltár 2017-ben törvényi változások következtében változtatott korábbi szabályzatán, és lehetővé tette a kutatók számára a levéltári fényképezést saját eszközzel, ráadásul térítésmentesen. Ez jelentős változást hozott a kutatási lehetőségek terén is: jóllehet természetesen ezek a kutatói felvételek csak magáncélra, a kutatási-feltárási munkához használhatóak, publikáláshoz továbbra is a levéltár engedélye szükséges, megfelelő minőségű felvételeket a levéltártól lehet rendelni.

Római forrásgyűjtésemet a **Vatikáni Titkos Levéltárban (Archivio Segreto Vaticano)** folytattam. A korábbi években tapasztaltakhoz képest itt is jelentősen megváltozott a kutatási szabályzat és feltételrendszer. Továbbra is szükséges legalább egyetemi diploma, valamint egy tudományos intézmény ajánlása (ez magyar kutatók esetében a Római Magyar Akadémia is lehet), ugyanakkor 2018-tól előzetesen, a levéltár honlapján keresztül online is be kell jelentkezni. A szükséges dokumentumok (személyi igazolvány, diplomamásolat, stb.) feltöltése után a kutatóknak meg kell adni a kutatni kívánt iratanyagot, a kutatás idejét. A kutatás során azonban szükséges jelezni személyesen, ha a kutató mégsem tud az előzetesen megadott napon kutatásra megjelenni.

Megváltozott a nyitva tartás is. A levéltár évente július 1. és szeptember 15. között zárva tart. Megszűnt a szombati kutatónap, viszont hétköznapiokon 8.30–17 óráig van nyitva a gyűjtemény (2018 előtt a délutáni kutatást külön kellett kérvényezni). A kéréseket már itt is számítógépes terminálon lehet benyújtani. Naponta délelőtt maximum 3 raktári egységet lehet kikérni, és esetleg további két raktári egységet 12–13 óra között. A fényképezés nem

engedélyezett, a levéltár digitális másolatot készít az iratanyagról külön kérvényre és térítés ellenében.

A Vatikáni Titkos Levéltárban folytatandó kutatáshoz online továbbra is csak az évenként frissített fond- és állagjegyzék áll rendelkezésre. Ebben szerepelnek az egyes fondokhoz, állagokhoz készült inventáriumkötetek számai, amelyeket azonban csak a helyszínen, a levéltár különtermében, a Sala Indiciben lehet használni. Emellett gazdag segédkönyvtár is rendelkezésre áll.

Mind a firenzei, mind a római kutatáshoz, a levéltárak megváltozott használatában és további gyakorlati kérdésekben nagy segítségemre volt Olaszországban élő és kutató történész kolléganőm, Prajda Katalin. Segítségét ezúton is hálásan köszönöm!

4. A kutatási eredmények hasznosítása és további lehetőségek

A 2018-ban elnyert kéthónapos, 2018. szeptember 30. és november 30. között igénybe vett Klebelsberg-ösztöndíj keretében véleményem szerint az itáliai forrásgyűjtést sikeresen lezártam a Szentszék és a bécsi Habsburg-udvar közötti, XII. Ince pápa ideje alatti diplomáciai kapcsolatot vizsgáló kutatásaimhoz. A korábbi római kutatásokhoz, amelyek során a nunciusi jelentéseket tudtam feltárni, a most használt firenzei és vatikáni forrásanyag fontos kiegészítésekkel szolgált. Jóllehet a Vatikáni Titkos Levéltár és az olaszországi gazdag gyűjtemények további lehetőséget nyújthatnának az eddigi forrásgyűjtésem további kiegészítésére, kutatási eredményeimnek további árnyalására, a korábbi vatikáni, olaszországi, ausztriai és spanyolországi kutatóutak során már egy olyan forráskorpusz állt össze, amelyre támaszkodva megkezdődhet a téma részletes feldolgozása. Már a 2018. őszi kutatóút ideje alatt sikerült az új forrásokat felhasználni egy megjelenés előtt álló angol nyelvű tanulmányomhoz. 2019-ben egy átfogó cikk írását tervezem XII. Ince Magyarország- és Habsburg-politikájáról, amely 2020-ban kerülhetne megjelenésre.

A középtávú, hároméves (2022-ig) terjedő tervben még esetleges ausztriai és franciaországi kisebb kiegészítő forrásgyűjtések mellett a már feltárt iratanyag feldolgozása a legfontosabb cél, amelynek elsődleges célja egy **monografikus feldolgozás XII. Ince pápa és Magyarország felszabadítása az oszmán hódoltság alól (1691–1700) munkacímmel**. A tervezett kötet célja kettős lenne: egyfelől elhelyezné az 1690-es évekre megváltozott európai nemzetközi politikai térben a magyarországi törökellenes felszabadító háború utolsó éveit (1691–1699), feltárva a Szentszék ezzel kapcsolatos politikáját. Másfelől az oszmán hódoltság alól felszabaduló Magyar Királyság területén megkezdődő újjászerveződés egyházpolitikai vonatkozásait is új megvilágításban segítene értelmezni. Egy ilyen

feldolgozás hangsúlyosan reflektálna a 19–20. század fordulóján megszületett fontos munkákra (Fraknoi Vilmos XI. Ince korszakát, míg Scheffler János, valamint Sigismund von Bischoffshausen VIII. Sándor uralmát vizsgálta), ezekkel együtt teljes képet adna a Szentszék Magyarországhoz és a bécsi Habsburg-udvarhoz való viszonyáról a 17. század utolsó két évtizedében.

Segíthet azonban kijelölni új kutatási irányokat. A spanyol örökösödési háború (1701–1714) idején a Habsburg-szentszéki kapcsolatok végletesen megromlottak, ideiglenesen diplomáciai kapcsolataik is megszakadtak, alsóbb szintre helyeződtek. A Magyar Királyságban ebben az időszakban kibontakozó Rákóczi-szabadságharc a kései katolikus konfesszionalizáció folyamatát megakasztotta, az oszmán uralom alól felszabadult országrészekben fekvő egyházmegyéik újjászerveződése csak 1711 után kezdődhetett meg. A 18. századra vonatkozóan érdemes lenne tehát folytatni a szentszéki forrásanyagok feltárását, erre jó példa Tóth Tamás, a Pápai Magyar Intézet korábbi rektorának munkája, aki az 1711 utáni püspöki processzusok kiadásán dolgozik. Ehhez kapcsolódóan azonban érdemes lenne a legfontosabb egyházpolitikai fejlemények szentszéki recepcióját is feltárni, megismerni, elmélyíteni a 18. századi magyar egyháztörténet feltárását európai kontextusban.

A XII. Ince pápa korszakára (1691–1700) vonatkozó itáliai forrásgyűjtésem utolsó nagyobb szakaszának elvégzéséhez komoly támogatást jelentett Klebelsberg Kunó-ösztöndíjjal végzett kutatás. Nagy segítséget jelentett a Külgazdasági és Külügyminisztérium, a Balassi Intézet és a Római Magyar Akadémia munkatársainak segítőkészsége, amit ezúton is szeretnék megköszönni!

Budapest, 2018. február 24.

Dr. Mihalik Béla Vilmos

I. HUNGARIKAJELENTÉS ADATLAP

1. Kutató	
a) Neve:	Dr. Mihalik Béla Vilmos
b) Munkahelye (név, cím):	MTA BTK Történettudományi Intézet 1097 Budapest Tóth Kálmán u. 4.
c) Munkaköre, beosztása:	tudományos munkatárs
d) Elérhetősége:	mihalik.bela@btk.mta.hu mbeco84@gmail.com
2. Kutatás	
a) Megnevezése (kutatási téma):	A Szentszék és a bécsi Habsburg-udvar együttműködése (1691–1700)
b) Időpontja:	2018.09.30.–2018.11.30.
3. A kutatás helyszíne	
A feltárt iratanyagot őrző intézmény/intézmények (ország – intézmény/intézmények) Az intézmény/intézmények magyar megfelelőjét is kérjük megadni	1. Olaszország: Archivio di Stato di Firenze (Firenzei Állami Levéltár) 2. Vatikánvárosi Állam Archivio Segreto Vaticano (Vatikáni Titkos Levéltár)
4. Segédletek, az intézménnyel kapcsolatos információk	
A levéltár fontosabb magasabb szintű segédleteinek (fond- és állagjegyzék, útmutató) címe, bibliográfiai adatai, URL-je	1. Archivio di Stato di Firenze: http://www.archiviodistato.firenze.it/asfi/index.php?id=71 2. Archivio Segreto Vaticano: http://asv.vatican.va/content/archiviosegretovaticano/en/patrimonio.html

Amennyiben szükséges - az intézmény rövid leírását is adja meg	
5. Kutatás rövid leírása (maximum 4000 karakter)	
Kutatásom fő iránya a Szentszék és a Habsburg-udvar diplomáciai kapcsolata volt XII. Ince pápa pontifikátusa idején (1691–1700), különös tekintettel annak magyar vonatkozásaira. XII. Ince idején zárult le a törökellenes háború, amelynek során a Magyar Királyság legnagyobb része felszabadult a 150 éves oszmán hódoltság alól. A törökellenes Szent Ligát még XI. Ince pápa hozta létre, akinek korszakát már korábban is alaposan vizsgálták, ahogy VIII. Sándor pápa rövid pontifikátusát is. XII. Ince időszaka azonban ebből a szempontból is ismeretlen volt. Továbbá ebben az időszakban kezdődött meg a Magyar Királyság újjászervezése is, ennek egyházpolitikai vonatkozásait is alig vizsgálták korábban. A Firenzei Állami Levéltárban (Archivio di Stato di Firenze) Francesco Maria de' Medici bíboros levelezését kutattam. Medici bíboros, III. Cosimo toszkán nagyherceg öccse 1689-től volt a Német-római Birodalom és a Habsburg országok protektora a Szentszéknél. Több mint 300 kötetnyi fennmaradt levelezéséből részletesen kirajzolódik a protektorbíboros európai kapcsolatrendszere, mozgástere és szerepe a Habsburg-szentszéki kapcsolatokban. Magyar vonatkozásban nagy jelentőséggel bírnak a magyar püspökök szentszéki megerősítésével kapcsolatos ügyintézésre vonatkozó iratok, levelek, valamint a Habsburg-diplomácia erőfeszítései a törökellenes háború folytatására. A Vatikáni Titkos Levéltárban XII. Ince pápa által az uralkodóhoz és az udvar magasrangú tisztviselőihez, valamint főpapokhoz írt leveleinek regisztrumköteteit vizsgáltam. Valamint ennek a levelezésnek a másik oldalaként vizsgáltam az uralkodó, Kollonics Lipót bíboros és a magyar főpapok beérkező leveleit az Államtitkárság három fondjában. Mind a firenzei, mind a vatikáni forrásokban többször megjelent a Radanay Mátyás Ignác püspök ellen folytatott eljárás ügye, ezért a Vatikáni Titkos Levéltárban a bécsi nunciátúra levéltárából áttekintettem a püspöki processzusok közül a pécsi egyházmegyére vonatkozó jegyzőkönyveket is.	
6. Hungarika-kataszterek	
Kérjük sorolja fel a <i>HK adatlap 3. pontja</i> alatt elkészített hungarika-kataszterek címeit Kérjük a HK-kat intézmények szerint osszák be	1. HK – Francesco Maria de' Medici bíboros levelezése 2. HK – A Szentszék által uralkodóknak, udvari tisztviselőknek, főpapoknak küldött pápai brévék 3. HK – Bíborosok által a szentszéki Államtitkársághoz intézett levelek 4. HK – Uralkodók által a szentszéki Államtitkársághoz intézett levelek 5. HK – Főpapok által a szentszéki Államtitkársághoz intézett levelek 6. HK – A pécsi egyházmegyére és Radanay Mátyás pécsi püspökre vonatkozó források a bécsi nunciátúra püspöki processusaiban
7. Csatolt jegyzékek, másolatok	Darabszintű részletes iratjegyzék.

1. HUNGARIKA-KATASZTER

1. Iratanyag címe és a levéltári rendszeren belüli helye

Az iratok levéltári rendszertani helye, továbbá a magasabb levéltári egységek pontos neve

a.) Kérjük a **levéltári tektonikát** pontosan **feltüntetni**

b.) A **szinteknél** a **magyar megfelelőt is** megadni

c.) A levéltári **jelzetet, évkört** feltüntetni

LEVÉLTÁRI EGYSÉGEK CÍME

**Magasabb
levéltári
szintek**

Archivio di Stato di Firenze (Firenzei Állami Levéltár)
Archivio Mediceo del Principato (Medici hercegi levéltár)
Carteggi dei principi, delle granduchesse e delle principesse (A hercegek,
nagyhercegnék és hercegnők iratai)

Fond/(állag)

*Francesco Maria di Ferdinando II, cardinale (Francesco Maria, II.
Ferdinánd fia, bíboros)*

2. A levéltári fond/állag leírása

a) Összefoglaló adatok

	A teljes fond/állag	Filmezésre javasolt iratok
Év(kör):	1666 – 1711	
Terjedelem (ífm):		
Terjedelem (raktári egység szám):	<i>kb. 300 kötet</i>	
Filmezésre/digitalizálásra javasolt iratok becsült felvételszáma		

b) A fond/állag rövid leírása:

Francesco Maria de' Medici bíboros (1660–1711), II. Ferdinánd toszkán nagyherceg fiának iratai és levelezése.

c) A fond/állag belső tagolódása, rendezettsége (milyen szinten és mértékben; rendezetlenség esetén a rendezés várható időpontja).

Itt – amennyiben szükséges – kérjük külön térjen ki a magyar vonatkozású anyagokra.

Az iratanyag nagyrészt a levélírók pozíciói szerinti sorozatokban levelezők szerint, időrendben rendezve, kötetekben került elhelyezésre. Az egyes kötetekben a levelek, iratok oldal/folio számozás nélkül találhatóak, többnyire időrendben. Az iratanyag végén miscellanea anyag található kb. 20 kötet terjedelemben.

3. Kataszterépítés – Hungarika kataszter nr. 1.

Cím *Francesco Maria de' Medici bíboros levelezése*

Évkör *1660 – 1711*

Mennyiség *kb. 300 kötet*

Tartalom

filza (f.) 5577. Lettere al Principe. Imperatore, imperatrice e re dei Romani, con minute di risposta (A herceghez írt levelek. A császár, császárné és a római király, a válaszok fogalmazványaival) 1689.05.15.–1699.04.08.

f. 5594. Lettere al Principe. Cardinali (A herceghez írt levelek. Bíborosok) 1695.01.03.–1696.01.17.

f. 5595. Lettere al Principe. Cardinali (A herceghez írt levelek. Bíborosok) 1696.01.02.–1696.12.25.

f. 5624. Lettere di agenti del cardinale e ministri di varie corone dall'Italia e dall'estero. Roma: Principe di Liechtenstein, ambasciatore imperiale (A bíboros ágenseinek, és állami tisztviselők levelei Itáliából és külföldről. Róma: Liechtenstein herceg, császári követ) 1690.05.23.–

1694.08.28.

f. 5638. Lettere di agenti del cardinale e ministri di varie corone dall'Italia e dall'estero. Roma: Conte di Martinitz (A bíboros ágenseinek, és állami tisztviselők levelei Itáliából és külföldről. Róma: Martinitz gróf) 1695.10.18.–1700.04.13.

f. 5646. Lettere di agenti del cardinale e ministri di varie corone dall'Italia e dall'estero. Impero: Pier Giuseppe Ederi, gesuita (A bíboros ágenseinek, és állami tisztviselők levelei Itáliából és külföldről. Birodalom: Pier Giuseppe Ederi jezsuita) 1689.05.05.–1695.12.30.

f. 5647. Lettere di agenti del cardinale e ministri di varie corone dall'Italia e dall'estero. Impero: Pier Giuseppe Ederi, gesuita (A bíboros ágenseinek, és állami tisztviselők levelei Itáliából és külföldről. Birodalom: Pier Giuseppe Ederi jezsuita) 1695.12.17.–1697.08.10.

f. 5679. Lettere di agenti del cardinale e ministri di varie corone dall'Italia e dall'estero. Roma, agenti e altri corrispondenti del cardinale: Fabrizio Agostini (A bíboros ágenseinek, és állami tisztviselők levelei Itáliából és külföldről. Róma, a bíboros ágensei és más levelezők: Fabrizio Agostini) 1691.12.08.–1696.01.04.

f. 5680. Lettere di agenti del cardinale e ministri di varie corone dall'Italia e dall'estero. Roma, agenti e altri corrispondenti del cardinale: Fabrizio Agostini (A bíboros ágenseinek, és állami tisztviselők levelei Itáliából és külföldről. Róma, a bíboros ágensei és más levelezők: Fabrizio Agostini) 1696.01.03.–1697.12.31.

f. 5684. Lettere di agenti del cardinale e ministri di varie corone dall'Italia e dall'estero. Roma, agenti e altri corrispondenti del cardinale: Vincenzo Manieri (A bíboros ágenseinek, és állami tisztviselők levelei Itáliából és külföldről. Róma, a bíboros ágensei és más levelezők: Vincenzo Manieri) 1690.11.11.–1697.08.27

f. 5694. Lettere di agenti del cardinale e ministri di varie corone dall'Italia e dall'estero. Impero, residenti toscani: Antonio Francesco Montauti (A bíboros ágenseinek, és állami tisztviselők levelei Itáliából és külföldről. Birodalom, toszkán rezidensek: Antonio Francesco Montauti) 1689.05.23.–1695.01.01.

f. 5695. Lettere di agenti del cardinale e ministri di varie corone dall'Italia e dall'estero. Impero, residenti toscani: Antonio Francesco Montauti (A bíboros ágenseinek, és állami tisztviselők levelei Itáliából és külföldről. Birodalom, toszkán rezidensek: Antonio Francesco Montauti) 1695.12.17.–1699.11.14.

f. 5724. Lettere di agenti del cardinale e ministri di varie corone dall'Italia e dall'estero. Roma, agenti e altri corrispondenti del cardinale: Paolo della Stufa (A bíboros ágenseinek, és állami tisztviselők levelei Itáliából és külföldről. Róma, a bíboros ágensei és más levelezők: Paolo della Stufa) 1695.05.31.–1696.12.25.

f. 5725. Lettere di agenti del cardinale e ministri di varie corone dall'Italia e dall'estero. Roma, agenti e altri corrispondenti del cardinale: Paolo della Stufa (A bíboros ágenseinek, és állami tisztviselők levelei Itáliából és külföldről. Róma, a bíboros ágensei és más levelezők: Paolo della Stufa) 1696.12.29.–1697.12.31.

f. 5726. Lettere di agenti del cardinale e ministri di varie corone dall'Italia e dall'estero. Roma, agenti e altri corrispondenti del

cardinale: Paolo della Stufa (A bíboros ágenseinek, és állami tisztviselők levelei Itáliából és külföldről. Róma, a bíboros ágensei és más levelezők: Paolo della Stufa) 1698.01.04.–1698.12.30.

f. 5730. Lettere di agenti del cardinale e ministri di varie corone dall'Italia e dall'estero. Roma, agenti e altri corrispondenti del cardinale: Paolo della Stufa (A bíboros ágenseinek, és állami tisztviselők levelei Itáliából és külföldről. Róma, a bíboros ágensei és más levelezők: Paolo della Stufa) 1699.12.29.–1700.09.29.

Eredeti jelzet

Online segédletek

http://www.archiviodistato.firenze.it/asfi/fileadmin/risorse/allegati_inventari_on_line/s17_inventario.pdf

Kutató által készített
segédletek

Darabszintű jegyzék a feltárt hungarika forrásokról, ld. Melléklet nr. 1.

2. HUNGARIKA-KATASZTER

1. Iratanyag címe és a levéltári rendszeren belüli helye

Az iratok levéltári rendszertani helye, továbbá a magasabb levéltári egységek pontos neve

a.) Kérjük a **levéltári tektonikát** pontosan **feltüntetni**

b.) A **szinteknél** a **magyar megfelelőt is** megadni

c.) A levéltári **jelzetet, évkört** feltüntetni

LEVÉLTÁRI EGYSÉGEK CÍME

**Magasabb
levéltári
szintek**

Archivio Segreto Vaticano (Vatikáni Titkos Levéltár)
Epistolae ad Principes (Fejedelmeknek írt levelek)

Fond/(állag)

Registra (Regisztrumok)

2. A levéltári fond/állag leírása

a) Összefoglaló adatok

	A teljes fond/állag	Filmezésre javasolt iratok
Év(kör):	16. sz. – 1823	
Terjedelem (ifm):		
Terjedelem (raktári egység szám):	kb. 230 kötet	
Filmezésre/digitalizálásra javasolt iratok becsült felvételszáma		

b) A fond/állag rövid leírása:

A pápák által az uralkodóknak, állami és egyházi vezetőknek írt levelek.

c) A fond/állag **belső tagolódása, rendezettsége** (milyen szinten és mértékben; rendezetlenség esetén a rendezés várható időpontja).

Itt – amennyiben szükséges – kérjük külön térjen ki a magyar vonatkozású anyagokra.

A regisztrumkötetek pápák szerint követik egymást, egy pontifikátus időszaka több kötetbe rendezve kronológiai időrendben. A kötetek folioszámmal vannak ellátva.

3. Kataszterépítés – Hungarika kataszter nr. 2.

Cím

A Szentszék által uralkodóknak, udvari tisztviselőknek, főpapoknak küldött pápai brévék

Évkör

16. sz. – 1823

Mennyiség

kb. 230 kötet

Tartalom

vol. 80. (1691.07.18 – 1694.07.10.)

vol. 81. (1694.07.14 – 1697.07.14.)

vol. 82. (1697.07.15 – 1700.09.19.)

Eredeti jelzet

Online segédletek

<http://asv.vatican.va/content/dam/archiviosegreto/vaticano/documenti/Collection%20Index%20and%20related%20description%20and%20research%20resources.pdf>

**Kutató által készített
segédletek**

Darabszintű jegyzék a feltárt hungarika forrásokról, ld. Melléklet nr. 2.

3. HUNGARIKA-KATASZTER

1. Iratanyag címe és a levéltári rendszeren belüli helye

Az iratok levéltári rendszertani helye, továbbá a magasabb levéltári egységek pontos neve

a.) Kérjük a **levéltári tektonikát** pontosan **feltüntetni**

b.) A **szinteknél** a **magyar megfelelőt is** megadni

c.) A levéltári **jelzetet, évkört** feltüntetni

LEVÉLTÁRI EGYSÉGEK CÍME

**Magasabb
levéltári
szintek**

Archivio Segreto Vaticano (Vatikáni Titkos Levéltár)
Segreteria di Stato (Államtitkárság)

Fond/(állag)

Cardinali (Bíborosok)

2. A levéltári fond/állag leírása

a) Összefoglaló adatok

	A teljes fond/állag	Filmezésre javasolt iratok
Év(kör):	16. sz. – 18. sz.	
Terjedelem (ifm):		
Terjedelem (raktári egység szám):		
Filmezésre/digitalizálásra javasolt iratok becsült felvételszáma		

b) A **fond/állag** rövid leírása:

A bíborosok által írt, a szentszéki Államtitkárságra beérkező levelek.

c) A fond/állag **belső tagolódása, rendezettsége** (milyen szinten és mértékben; rendezetlenség esetén a rendezés várható időpontja).
Itt – amennyiben szükséges – kérjük külön térjen ki a magyar vonatkozású anyagokra.

A kötetek évek szerint, azon belül a levelek általában szorosabb időrendben kerültek elhelyezésre.

3. Kataszterépítés – Hungarika kataszter nr. 3.

Cím Bíborosok által a szentszéki Államtitkársághoz intézett levelek

Évkör 16. sz. – 18. sz.

Mennyiség

Tartalom vol. 57. (1692)
vol. 63. (1698)

Eredeti jelzet

Online segédletek

<http://asv.vatican.va/content/dam/archiviosegreto/vaticano/documenti/Collection%20Index%20and%20related%20description%20and%20research%20resources.pdf>

Kutató által készített segédletek

Darabszintű jegyzék a feltárt hungarika forrásokról, ld. Melléklet nr. 3.

4. HUNGARIKA-KATASZTER

1. Iratanyag címe és a levéltári rendszeren belüli helye

Az iratok levéltári rendszertani helye, továbbá a magasabb levéltári egységek pontos neve

a.) Kérjük a **levéltári tektonikát** pontosan **feltüntetni**

b.) A **szinteknél** a **magyar megfelelőt is** megadni

c.) A levéltári **jelzetet, évkört** feltüntetni

LEVÉLTÁRI EGYSÉGEK CÍME

**Magasabb
levéltári
szintek**

Archivio Segreto Vaticano (Vatikáni Titkos Levéltár)
Segreteria di Stato (Államtitkárság)

Fond/(állag)

Principi (Uralkodók)

2. A levéltári fond/állag leírása

a) Összefoglaló adatok

	A teljes fond/állag	Filmezésre javasolt iratok
Év(kör):	16. sz. – 18. sz.	
Terjedelem (ifm):		
Terjedelem (raktári egység szám):		
Filmezésre/digitalizálásra javasolt iratok becsült felvételszáma		

b) A **fond/állag** rövid leírása:

Az uralkodók, uralkodó családok tagjai által írt, a szentszéki Államtitkárságra beérkező levelek.

c) A fond/állag **belső tagolódása, rendezettsége** (milyen szinten és mértékben; rendezetlenség esetén a rendezés várható időpontja).
Itt – amennyiben szükséges – kérjük külön térjen ki a magyar vonatkozású anyagokra.

A kötetek évek szerint, azon belül a levelek általában szorosabb időrendben kerültek elhelyezésre.

3. Kataszterépítés – Hungarika kataszter nr. 4.

Cím Uralkodók által a szentszéki Államtitkársághoz intézett levelek

Évkör 16. sz. – 18. sz.

Mennyiség

Tartalom
vol. 121. (1691)
vol. 122. (1692)
vol. 123. (1693)
vol. 124. (1694)
vol. 126. (1696)
vol. 128. (1698)

Eredeti jelzet

Online segédletek <http://asv.vatican.va/content/dam/archiviosegretovaticano/documenti/Collezione%20Index%20and%20related%20description%20and%20research%20resources.pdf>

Kutató által készített
segédletek

Darabszintű jegyzék a feltárt hungarika forrásokról, ld. Melléklet nr. 4.

5. HUNGARIKA-KATASZTER

1. Iratanyag címe és a levéltári rendszeren belüli helye

Az iratok levéltári rendszertani helye, továbbá a magasabb levéltári egységek pontos neve

a.) Kérjük a **levéltári tektonikát** pontosan **feltüntetni**

b.) A **szinteknél** a **magyar megfelelőt is** megadni

c.) A levéltári **jelzetet**, **évkört** feltüntetni

LEVÉLTÁRI EGYSÉGEK CÍME

**Magasabb
levéltári
szintek**

Archivio Segreto Vaticano (Vatikáni Titkos Levéltár)
Segreteria di Stato (Államtitkárság)

Fond/(állag)

Vescovi e prelati (Püspökök és prelátusok)

2. A levéltári fond/állag leírása

a) Összefoglaló adatok

	A teljes fond/állag	Filmezésre javasolt iratok
Év(kör):	16. sz. – 18. sz.	
Terjedelem (ifm):		
Terjedelem (raktári egység szám):		
Filmezésre/digitalizálásra javasolt iratok becsült felvételszáma		

b) A **fond/állag** rövid leírása:

Főpapok által írt, a szentszéki Államtitkárságra beérkező levelek.

c) A fond/állag **belső tagolódása, rendezettsége** (milyen szinten és mértékben; rendezetlenség esetén a rendezés várható időpontja).

Itt – amennyiben szükséges – kérjük külön térjen ki a magyar vonatkozású anyagokra.

A kötetek évek szerint, azon belül a levelek általában szorosabb időrendben kerültek elhelyezésre.

3. Kataszterépítés – Hungarika kataszter nr. 5.

Cím Főpapok által a szentszéki Államtitkársághoz intézett levelek

Évkör 16. sz. – 18. sz.

Mennyiség

Tartalom

vol. 75. (1687–1688)
vol. 76. (1688)
vol. 84. (1694)
vol. 88. (1696)
vol. 90. (1698)
vol. 91. (1699)
vol. 92. (1700)

Eredeti jelzet

Online segédletek

<http://asv.vatican.va/content/dam/archiviosegretovaticano/documenti/Collection%20Index%20and%20related%20description%20and%20research%20resources.pdf>

Kutató által készített
segédletek

Darabszintű jegyzék a feltárt hungarika forrásokról, ld. Melléklet nr. 5.

6. HUNGARIKA-KATASZTER

1. Iratanyag címe és a levéltári rendszeren belüli helye

Az iratok levéltári rendszertani helye, továbbá a magasabb levéltári egységek pontos neve

- a.) Kérjük a **levéltári tektonikát** pontosan **feltüntetni**
- b.) A **szinteknél** a **magyar megfelelőt is** megadni
- c.) A levéltári **jelzetet, évkört** feltüntetni

LEVÉLTÁRI EGYSÉGEK CÍME

Magasabb levéltári szintek Archivio Segreto Vaticano (Vatikáni Titkos Levéltár)
Archivi delle Rappresentanze Pontificie (Pápai Képviseltek levéltárai)
Archivio della Nunziatura di Vienna (Bécsi nunciatura levéltára)

Fond/(állag) *Processi canonici (Kánoni processzusok)*

2. A levéltári fond/állag leírása

a) Összefoglaló adatok

	A teljes fond/állag	Filmezésre javasolt iratok
Év(kör):	16. sz. – 18. sz.	
Terjedelem (ifm):		
Terjedelem (raktári egység szám):		
Filmezésre/digitalizálásra javasolt iratok becsült felvételszáma		

b) A **fond/állag** rövid leírása:

A bécsi nunciatúrán a püspökök szentszéki megerősítéséhez az adott egyházmegye helyzetéről és a püspökjelölről felvett tanúvallomási jegyzőkönyvek kerültek ebben az állagban elhelyezésre.

c) A fond/állag **belső tagolódása, rendezettsége** (milyen szinten és mértékben; rendezetlenség esetén a rendezés várható időpontja).

Itt – amennyiben szükséges – kérjük külön térjen ki a magyar vonatkozású anyagokra.

Az ügyiratok kronológiai rendben lettek letéve.

3. Kataszterépítés – Hungarika kataszter nr. 6.

Cím

A pécsi egyházmegyére és Radanay Mátyás pécsi püspökre vonatkozó források a bécsi nunciatúra püspöki processusaiban

Évkör

Mennyiség

Tartalom

nr. 238. Quinqueecclesie (1688–1698)
nr. 242. Quinqueecclesie – Matthias Ignatius Radanay (1688)
nr. 274. Quinqueecclesie – Stephanus Dolny (1698)

Eredeti jelzet

Online segédletek

<http://asv.vatican.va/content/dam/archiviosegretovaticano/documenti/Collection%20Index%20and%20related%20description%20and%20research%20resources.pdf>

**Kutató által készített
segédletek**

Darabszintű jegyzék a feltárt hungarika forrásokról, ld. Melléklet nr. 6.

Mellékletek a hungarika kataszterekhez

Darabszintű jegyzékek

Nr. 1.

Archivio di Stato di Firenze

Archivio Mediceo del Principato

Carteggi dei principi, delle granduchesse e delle principesse

Francesco Maria de' Medici

f. 5577. A császári családdal való levelezés (1689–1699)

1691.08.14., Bécs. Magyar Kancelláriai kiadvány Jaklin Balázs tinini püspöknek a Korompay Péter kancellár halálával megüresedett nyitrai püspöki székbe való áthelyezésére.

1691.09.29., Róma. Medici válaszanak fogalmazványa, amelyben jelenti, hogy megkapta Jaklin Balázs kinevező okiratát, és annak alapján kéri a pápai megerősítést a nyitrai püspöki székre.

1691.08.25., Bécs. Osztrák Udvari Kancelláriai kiadvány, melyben tudatja a bíborossal a szalánkeméni győzelmet.

1691.09.08., Róma. Medici bíboros örömét és gratulációját fejezi ki a szalánkeméni győzelem felett.

1692.06.09., Bécs. Osztrák Udvari Kancelláriai kiadványban tudatják Várad visszafoglalását.

1692.06.24., Imperiale. Medici örömét és gratulációját fejezi ki a Várad visszafoglalása felett.

1692.10.20., Bécs. Magyar Kancelláriai kiadványban kéri az uralkodó Medici közreműködését Szent László tisztelete és Remete Szent Pál ünnepe egyetemessé tételére.

1695.05.25., Laxenburg. I. Lipót Medici bíboros kegyeibe ajánlja P. Marianus fiumei kapucinus gvárdiánt tanácsosai és Glavinich Sebestyén zengg-modrusi püspök ajánlására, aki egymaga 300 törököt térített meg Likava megyében.

1695.06.18., Firenze. Medici bíboros ígéri, hogy Coloredo bíboroson keresztül segíteni fogja P. Marino ügyét a Szentszéknél.

1695.07.18., Bécs. Kéri Medici bíboros közbenjárását a zágrábi és boszniai püspök közötti vitás ügyben.

1695.09.01., Bécsújhely. I. Lipót a Magyar Kancellária útján kéri Medici bíboros segítségét a macariai püspöki cím betöltésével kapcsolatban, amelyre most Velence a spalatói vikáriust nevezte ki, holott az ő magyar királyi főkegyúri jogához tartozik.

1695.12.14., Siena. Medici bíboros ígéri, hogy közbenjár a macariai püspökség ügyében.

1696.06.30, Firenze. Medici bíboros Telekesy István csanádi kinevezésének ügyében ígéri, hogy eljár.

1696.12.09., Bécs. Magyar Kancelláriai kiadvány Dolny István pécsi püspöki kinevezéséről.

1697.01.29., Bécs. Magyar Kancelláriai kiadvány Jány Ferenc csornai prépost, kinevezett szerémi püspök szentszéki megerősítésére.

1697.05.14., Laxenburg. Külalakra magyar kancelláriai kiadvány, de csak uralkodói ellenjegyzéssel: Doychich István korbáviai püspöki kinevezése.

1697.09.10., Pratolino. Medici bíboros jelzi, hogy Doychich korbáviai püspöki kinevezésével kapcsolatban a protektorbíborost illető propina megfizetésétől eltekint.

1697.09.14., Bécs. Tudatják a bíborossal a zentai győzelmet.

1697.10.05., Firenze. Medici bíboros örömet és gratulációját fejezi ki a zentai győzelem felett.

1698.01.14., Bécs. Magyar kancelláriai kiadványban az elhunyt Glavenich Sebestyén zengg-modrusi püspök helyére Braikovich Márton zágrábi kanonokot nevezi ki I. Lipót.

1698.06.28., Lappeggi. Medici bíboros közbenjárását ígéri az új zengg-modrusi püspök szentszéki megerősítésére.

1698.10.04., Ebersdorf. Kristolovicz János pálos generális kérvényét ajánlják Medici bíboros figyelmébe. Mellékletben a generális kérvénye.

1698.12.12., Firenze. Medici bíboros a pálos generális ügyében reflektál.

f. 5594. Francesco Maria de'Medici levelezése más bíborosokkal (1695)

1695.01.11., Róma. Johannes von Goëss bíboros levele Medici bíborosnak, említi benne reményét, hogy Gyula már talán keresztény kézre került, és hamarosan megkezdődhet Temesvár ostroma is.

1695.01.17., Imperiale. Medici bíboros válasza Goëss bíborosnak, már gratulál is Gyula elfoglalásához, és reméli ő is Temesvár visszafoglalását, amely megerősíteni a magyarországi uralmat.

1695.02.08., Róma. Goëss bíboros tájékoztatja Medici bíborost, hogy Gyula valóban keresztény kézre került, de egyelőre a török helyőrség távozása még késik, mert nincs elég szekér, amely őket Temesvárra szállítaná, és a téli időjárás is akadályozza ebben őket.

1695.03.01., Róma. Goëss bíborosnak nincs újabb híre Bécsből, de Rómában hamarosan ismét kérni fogja a törökellenes segély megadását.

1695.04.05., Firenze. Medici bíboros hosszasan ír a várható magyarországi hadjárat ügyében, kiemelve a szász választófejedelem szerepét, latolgatva a pápai segély lehetőségét.

1695.04.25., Róma. Goëss bíboros tájékoztatja Medici bíborost, hogy Bécsben még zajlanak a tárgyalások a szász választófejedelem részvételéről, közben a münsteri püspök beleegyezett, hogy hétezer embert küld a rajnai frontra. Kitér a velenceiek hadműveletére, és hogy a lengyel részvétel az országgyűlésüktől függ. Olyan hírei is vannak, hogy az oroszok is nagyobb sereggel készülnek betörni az Oszmán Birodalomba.

1695.06.28., Lappeggi. Medici bíboros írja Goëssnek, hogy római értesülései szerint a Szentszék jóváhagyta, hogy a csehországi papság hozzájárulhat 300 ezer forint összegig a törökellenes háborúra, amelynek fedezetére az uralkodó sójövödelmeit biztosítaná. Kéri Goëssst, hogy majd erősítse meg ezeket az információkat.

1695.07.19., Róma. Goëss bíboros válaszában tájékoztatja Medicit, hogy a szász csapatok már Bécsnél járnak, és előretörés várható a magyar fronton, ha a lengyeleknek és az oroszoknak sikerülne lekötni a tatárok erejét. A csehországi segély egy 5%-ra felvett kölcsön az egyháztól, amelyre az uralkodó valóban a sőjövédelmet biztosította viszontfedezetnek.

1695.08.05., Bécs. Kollonics Lipót bíboros kéri Medici bíboros közbenjárását Rómában az esztergomi érseki kinevezésének pápai megerősítésében.

1695.10.15., Firenze. Medici bíboros tudatja Kollonics Lipóttal az esztergomi székből való pápai megerősítését.

1695.10.15., Bécs. Kollonics Lipót köszönetnyilvánítása Medici bíborosnak érseki címének pápai megerősítésében való közreműködéséért.

1695.12.13., Róma. Goëss bíboros beszámol Medici bíborosnak előző napi pápai audienciájáról, ahol informálta XII. Incét a magyarországi nehéz helyzetről. Mindezt azért tette, hogy előkészítse a későbbi kérést egy újabb pápa segélyre, de nem akart egyszerre túl sokat.

1695.12.21., Siena. Medici bíboros válasza Goëss bíborosnak, remélve, hogy sikerült megfelelő hatást elérnie a pápánál a korábbi audiencián, hogy reményük lehessen újabb pápai segélyre a török ellen.

f. 5595. Francesco Maria de' Medici levelezése más bíborosokkal (1696)

1696.01.31., Róma. Johannes von Goëss bíboros beszámol Medici bíborosnak az új császári követ, Georg Adam von Martinitz gróf első pápai audienciájáról, ahol a követ határozottan képviselte a pápai segély szükségességét a török ellen. Azonban csekély reményt kapott annak teljesülésére, ellenben komoly buzdítást tartott XII. Ince a franciákkal kötendő békéről.

1696.02.05., Grosseto. Medici bíboros sajnálatát fejezi ki, hogy kicsi az esély, hogy a pápa újabb törökellenes segélyt adjon a bécsi udvarnak.

1696.05.08., Siena. Medici bíboros úgy véli Goëss bíborosnak írt levelében, hogy a pápa állhatatossága az újabb törökellenes segély ügyében feltehetőleg a francia párt hatása lehet.

1696.05.22., Róma. Goëss bíboros értesülése szerint a törökök nagy erővel készülődnek a magyarországi hadszíntéren, így minden segítség és isteni segedelem elkelne, főleg, hogy igen kicsi a remény pápai segélyre, és annál inkább úgy tűnik viszont, hogy a franciák erősen támogatják a törököket. Ilyen csoda lehetne, ha az oroszoknak sikerülne lefoglalni a tatár haderőt.

f. 5624. Anton Florian von Liechtenstein herceg, császári követ levelei (1690–1695)

1692.02.23., Róma. Liechtenstein herceg előző nap audiencián volt a pápánál, akitől ígéretet kapott újabb törökellenes segélyre.

1692.03.15., Róma. Liechtenstein herceg tudatja Medici bíborossal, hogy XII. Ince pápa 50 ezer scudo segélyről döntött a bécsi udvar számára, amelyből Buda és Eszék várának felújítására lehet költeni. Pápai és máltai hadigályákat küldenek Velence segítségére.

1692.05.10., Róma. Liechtenstein herceg tájékoztatja a protektorbíborost, hogy előző nap Rómába érkezett a száműzött angol király, II. Stuart Jakab követe, hogy a pápától segítyt kérjenek a katolikus uralkodó és felesége számára. Liechtenstein szerint ez a franciák mesterkedése, hogy a pápai kincstárat megosszák, és kevesebb jusson a törökellenes háborúra.

1692.05.17., Róma. Liechtenstein herceg tájékoztatja Medici bíborost, hogy az angol uralkodó követének kérésére XII. Ince 25 ezer scudó segítyről döntött a száműzött királyi pár és más elmenekült angol katolikus urak számára, valamint további 15 ezer scudó segítyt adott a lengyel királynak a török elleni hadjáratra.

1692.05.20., Imperiale. Medici bíboros válaszában egyetért, hogy a Stuartoknak és a lengyeleknek adott pápai segíty a franciák műve lehet, hogy a pápát megakadályozzák egy újabb, Bécsnek adandó segítyben.

1692.06.17., Imperiale. Medici bíboros tudatja, hogy reggel kilenc óra tájban érkezett meg a futár Várad visszafoglalásának hírével.

1692.06.28., Róma. Liechtenstein értesíti a bíborost, hogy a pápa következő szerdán fog Várad visszafoglalására Te Deumot tartani, mert aznap van Szűz Mária, Magyarország védelmezőjének ünnepe [július 2. Sárlos Boldogasszony].

1692.07.05., Róma. Liechtenstein beszámol a pápai Te Deumról, és a németek nemzeti templomában, a Santa Maria dell'Animában tartandó ünnepi miséről, amelyre a teljes római főpapságot meghívták.

1692.07.12., Róma. Liechtenstein beszámolója, hogy előző vasárnap (július 6.) megtartották a Santa Maria dell'Animában az ünnepi misét Várad visszafoglalására.

1692.10.04., Róma. Liechtenstein tájékoztatja Medici az előző nap tartott pápai audienciáról, ahol áttekintették az általános európai helyzetet és a magyarországi eseményeket is. Liechtenstein hangsúlyozta a pápának, hogy Várad elfoglalásával fontos előrelépést tettek, és bíznak benne, hogy akár már következő tavasszal újabb sikereket érhetnek el, mielőtt az oszmán haderő felvonulhatna.

1692.11.22., Róma. Liechtenstein tájékoztatja Medicit, hogy beszélt Fabrizio Agostini apáttal, a bíboros római ágensével a pécsi püspök [Radanay Mátyás Ignác] szentszéki megerősítési folyamatának felfüggesztéséről.

1692.11.26., Siena. Medici bíboros tájékoztatja Liechtensteint, hogy közbenjárt a pécsi püspök szentszéki megerősítésének felfüggesztésében, Agostini apát útján tudatták a bécsi udvar szándékát Vincenzo Manieri konzisztoriális ügyvéddel.

1692.11.29., Róma. Liechtenstein köszönetét fejezi ki Medici bíborosnak, hogy intézkedett a Radanay-ügyben a bécsi udvar kérésének megfelelően.

1693.01.24., Róma. Liechtenstein beszámol a pápai audienciáról, ahol kifejezte XII. Incének, hogy bár ismeri a pápai kincstár nehézségeit, reméli újabb segítyt.

1693.04.25., Róma. Liechtenstein beszámol Medici bíborosnak, hogy a pápa nem kíván újabb segítyt adni a törökellenes háborúra.

1693.04.28., Firenze. Medici bíboros mély sajnálatát fejezi ki, hogy a pápa nem kíván újabb segélyt nyújtani a császárnak a törökellenes háborúban. Ígéri közbenjárását.

1693.05.02., Róma. Liechtenstein köszöni, ha Medici bíboros tud segíteni a pápa meggyőzésében, amivel csak segíti az ő erőfeszítéseit.

1693.05.05., Firenze. Medici tudatja, hogy bár nagyon bízott benne, hogy az ő szerény hozzájárulása talán kibillentí a holtpontról a segély ügyét, a Rómából érkezett aznapi levélből azt kellett látnia, hogy ebben továbbra sem történt előrelépés.

1693.05.09., Róma. Liechtenstein is megerősíti előző napi audienciája alapján, hogy a segély ügye reménytelen.

1693.05.16., Róma. Liechtenstein arról ír, hogy bár a pápai segélyre nincs reményük, bíznak abban, hogy újabb nagy győzelmek segítik majd a császári csapatokat, és hogy a szövetségeseknek is sikeres lesz az új hadjárat.

1693.05.19., Firenze. Medici válaszában szintén reményét fejezi ki egy sikeres hadjárat iránt, hangsúlyozva, hogy szép nyitány lenne ahhoz Gyula várható visszafoglalása.

1693.05.23., Róma. Liechtenstein nem kért újabb audienciát a pápánál, ha a segély ügyében nincs változás. Bécsből kapott értesülés szerint a prágai érsek és a prágai várggróf között komoly vita támadt a cseh egyházi rend törökellenes hozzájárulása kapcsán. Goëss bíborossal mindent elkövetnek, hogy a prágai érsek ne vigye az ügyet a Szentszék elé, hanem azt a nuncius és a bécsi miniszterek rendezzék el.

1693.05.26., Firenze. Medici dicséri Liechtenstein erőfeszítéseit mind a pápai segély, mind a cseh törökellenes hozzájárulás ügyében.

f. 5638. Georg Adam von Martinitz császári követ levelei (1695–1700)

1696.03.13., Siena. Medici bíboros is tudja, hogy Bécsből kapott értesülések szerint mindkét részről nagy a hadi készülődés, és nem fogja elmulasztani erről a pápát is tájékoztatni, hátha sikerül a segély megadására rábírn.

1696.03.03., Róma. Martinitz beszámol, hogy Bécsben nagy a hadi készülődés, de a török is nagy erőket mozgósít, és ha a pápa nem küld segélyt, könnyen megeshet, hogy ahol most keresztény zászlók állnak, oda helyükre hamarosan Mohamed zászlaja kerül.

1696.03.04., Grosseto. Medici kifejti Martinitznek, hogy a pápa által Velencének nyújtott katonai segítség könnyen csak azt szolgálhatja, hogy utána azt mondhassák a császárnak, hogy a Szentszék már segítette a hadjáratot.

1696.03.13., Róma. Martinitz tudatja a bíborossal, hogy feltevése beigazolódott, a Velencének nyújtott pápai segélyhajóhad csak ürügy volt a császári segély elutasítására.

1696.03.21., Siena. Medici bíboros válasza Martinitz 13-i levelére, amelyből megdöbbenéssel értesült arról, hogy beigazolódott sejtése. Úgy véli, hogy nagyon nehéz lesz legyőzni a pápa dacos elutasítását.

1696.03.28., Siena. Medici úgy véli, hogy a pápa makacs elutasítása mögött a francia diplomácia befolyása állhat, ahogy szembetűnő az is, hogy a kezdeti bizalom a Bécsből visszatérő Sebastiano Antonio Tanara nuncius iránt már a múltté, és már aligha várható a kúriai bíboros-tisztviselők sorában várt nagy csere.

1696.03.27., Róma. Martinitz tudatja Medici bíborossal, hogy az Apostoli Palotában Tanara és Celestino Sfondrati bíborosok ellen komoly intrika zajlik, mivel ők támogatták határozottan a császárnak adandó pápai segélyt. Újabb ellenérvként hozta a Szentszék, hogy a törökellenes segélyből a császár a protestáns katonaságot támogatja, ami a protestáns fejedelmek megerősödéséhez vezet.

1696.04.03., Róma. Martinitz újabb részletekkel szolgál a kúriai bíborosok közötti intrikákról, amely a pápai segély ügyét is befolyásolja.

1696.04.10., Róma. Martinitz a száműzött angol király, II. Stuart Jakabnak nyújtott pápai segély kapcsán a törökellenes támogatás elmaradását fájlalja,

1696.04.17., Firenze. Medici bíboros a száműzött II. Stuart Jakabnak nyújtott pápai segély ügyében fejt ki röviden véleményét.

1696.04.28., Róma. Martinitz levelében arról ír Medici bíborosnak, hogy a császárnak adandó segély ügyében a jószándék csorbulását érzi, mert most, hogy Monsignore Corsini, az Annona hivatal (élelmezési ügyek) elöljárója meghalt, a megürült poszt után járó bevételből is komoly segítséget lehetne nyújtani, ám a pápa továbbra is azon az állásponton van, hogy a franciákkal kötendő békéig nem kíván támogatást nyújtani.

1696.05.26., Róma. Martinitz informálja a bíborost, hogy a szász választófejedelem még nem indult el Bécsből, de közben a török már nagyban növeli haderejét és támadó hadjáratra készülnek.

1696.06.02., Róma. Martinitz tájékoztatja a bíborost, hogy a pápai gályák kihajóztak. Ezzel kapcsolatban ismét a törökellenes segélyről szól.

1696.06.12., Róma. Martinitz a pápai segély iránti kéréseinek teljes hatástalanságáról számol be,

1696.07.10., Róma. Martinitz tájékoztatja a bíborost Sobieski III. János lengyel király halálhíréről, az orosz mozgolódásról és ezeknek a törökellenes háborúra való hatásáról.

1696.08.07., Róma. Martinitz felpanaszolja, hogy a pápa 100 ezer scudót ítelt meg a közel-keleti keresztény misszionáriusok javára, és 360 ezer scudót a braccianói hercegség megvételére, miközben a törökellenes segélyt továbbra is elutasítja.

1696.09.11., Róma. Martinitz beszámol a legutóbbi pápai audienciáról, amikor a sikertelen temesvári ostrom kapcsán kérte ismét a pápát törökellenes segély megadására, mire XII. Ince újfent a franciákkal kötendő béke hasznosságát hangsúlyozta.

1696.09.18., Pratolino. Medici szerint a pápa a dicsőség utáni vágy és a félelem között ingadozik, és főként a császári csapatok Egyházi Állam területén történő bekvártélyozása keseríti el. Éppen emiatt is lehet állhatatos a törökellenes segély elutasításában. A Konzisztoriális Kongregációban Forbin bíboros [Toussaint de Forbin-Janson] valóban sok kellemetlenséget okozhat a német püspökök megerősítési eljárásában, ahogy az történt az erdélyi püspök esetében is.

1696.09.15., Róma. Martinitz beszámol a Konzisztoriális Kongregáció üléséről, ahol csak egy szavazattal ment át az erdélyi püspök [Illyés András] szentszéki megerősítésre való felterjesztése.

1696.10.06., Róma. Martinitz beszámol a pápai audienciáról, ahol ismét kérte a törökellenes segély megadását.

1697.10.01., Pratolino. Medici örömét fejezi ki a zentai győzelemről érkező hírek miatt.

1697.10.01., Róma. Martinitz beszámol a zentai csata miatt tartandó pápai Te Deum késedelméről, mert az Apostoli Palotából azt válaszolták, hogy addig várnának vele, amíg a császár hivatalos értesítése be nem érkezik.

1697.10.29., Lappeggi. Medici bíboros örömmel értesült, hogy a pápa hozzájárult ahhoz, hogy Keresztély Ágost győri püspök távol maradjon egyházmegyéjétől, hogy a lengyel király segítségére lehessen, akinek katolizálásában is nagy szerepe volt.

1697.11.30., Róma. Martinitz az előző napi audiencián köszönetét fejezte ki a pápának a győri püspök számára küldött bréve miatt.

1697.12.17., Firenze. Medici bíboros olyan híreszteléseket kapott, miszerint a pápa nagyobb összegű támogatást készül adni a császárnak a törökellenes háború folytatására.

1697.12.24., Róma. Martinitz kéri a bíborost, hogy továbbra is kövessen el mindent a törökellenes segély ügyében, amely még nem biztos, főként azért, mert császári utasítást hiányában még nem tudta hivatalosan bejelenteni a franciákkal kötött békét a pápa előtt. A velenceiek is újabb törökellenes segélyt kértek, de úgy tudja, hogy a pápa nem szándékozik azt megadni.

1698.02.08., Róma. Martinitznak továbbra sincs megerősítése a pápától az újabb törökellenes segély megadására. A pápa úgy nyilatkozott, hogy döntését a nunciuson keresztül kívánja majd az uralkodónak kommunikálni.

1698.03.29., Róma. Martinitz beszámol előző napi audienciájáról, ahol a pápa ünnepélyesen tájékoztatta, hogy valószínűleg a nuncius nemcsak tájékoztatta a császárt a törökellenes segély megadásáról, hanem amit lehetett, már ki is fizettek a bécsi udvarban.

1698.10.28., Lappeggi. Medici olyan híreket kapott, hogy a lengyelek és az oroszok késleltetnék a törökkel kötendő békét, de közben a császár már elküldte megbízottjait a békekonferenciára.

1698.11.04., Frascati. Martinitz beszámol arról, hogy a lengyelek annyi év után csak az ebben az évben folytatott hadjáratba szálltak be tevőlegesen, de ekkor is érezhető volt az egyet nem értés a császári csapatokkal a hadmozdulatokban. Most pedig ezek után ők akarnák hátráztatni a békekötést.

1699.02.28., Róma. Martinitz beszámol róla, hogy Bécsben nagy örömet okozott mind az új római királyné [Braunschweig-Lüneburgi Vilma Amália, I. József magyar király felesége] érkezése és a törökkel kötött béke híre.

f. 5646. Pietro Giuseppe Ederi SJ levelei (1689–1695)

1691.08.05., Bécs. Ederi beszámol a magyarországi hadi helyzetről. Rákóczi Julianna megszökött a bécsi orsolyitáktól, Aspremont grófhöz ment feleségül, házi őrizetben vannak.

1691.09.01., Róma. Medici levele Ederinek, melyben beszámol róla, hogy a szalánkeméni győzelem híre elért Rómába.

1691.12.09., Bécs. Ederi beszámol a hadi helyzetről, a váradi blokádról. Thököly Imre fogságban van, egy nagynénjét egy őrült szakács meggyilkolta. Rákóczi Julianna férjét, Aspremont grófot kiengedték a spillbergi börtönből.

1692.02.10., Bécs. Ederi a bíborosnak: Beszámol a váradi blokádról, a jenői vár helyzetéről, és hogy az esztergomi érsek 100 ezer forint segílyt nyújtott az udvarnak. Az idei hadjáratra 26 ezer gyalogos, 20 ezer lovas, 15 ezer segédhad érkezhet. A segédhadak között várhatóan két bajor ezred lesz.

1692.04.27., Bécs. Ederi a bíborosnak: a német lovagrendi nagymester meghozta a pápai segílyről szóló 100 ezer forintos váltót.

1692.06.30., Siena. A bíboros Ederinek: a pápa a legutóbbi konzisztóriumon ünnepélyesen bejelentette Várad visszafoglalását.

1693.04.11., Bécs. Ederi által küldött hírlevélben: meghalt Aspremont gróf és Rákóczi Julianna kisleánya.

1693.05.09., Firenze. A bíboros Ederinek: bizalmas úton kérte a pápát újabb törökellenes segíly megadására, de a pápa továbbra is elzárkózik előle.

1693.05.23., Firenze. A bíboros Ederinek: a franciák segítségével a törökök újabb egységeket állítanak hadrendbe a magyarországi frontra.

1694.10.09., Bécs. Ederi a bíborosnak: A szűkös anyagi helyzet valamelyest oldódott, várható hamarosan Gyula visszafoglalása. A csatolt hírlevélben beszámolnak II. Rákóczi Ferenc és Hessen-Rheinfelsi Sarolta hercegnő házasságkötéséről.

1694.11.03., Bécs. Hírlevélben említik, hogy II. Rákóczi Ferenc visszatért Bécsbe ifjú feleségével.

1695.02.19., Bécs. Hírlevélben említik, hogy az esztergomi érsek [Széchényi György] meghalt.

1695.07.16., Bécs. Hírlevélben említik, hogy Kollonics bíborost nevezte ki az uralkodó esztergomi érseknek.

1695.08.27., Firenze. Medici bíboros részletesen beszámol a magyar egyházi javadalmak adományozása ügyében kialakult helyzetről.

1695.09.10., Pratolino. Medici bíboros a magyar egyházi javadalmak királyi főkegyúri jogának igazolását sürgeti.

1695.09.17., [h.n.]. Medici bíboros a Kollonics Lipót esztergomi érsek szentszéki megerősítése kapcsán jelzi, hogy a korábbi, kalocsai érsek címnél is megadta neki a protektorbíborosnak járó illeték (propina). Röviden említi, hogy a magyar egyházi beneficiumok ügyében milyen előrelépés történt Rómában.

1695.09.30., Prato. Medici bíboros panasza Ederinek a Kollonics Lipóttal kialakult nézeteltérés miatt, ami az esztergomi érseki megerősítés után járó propina ügyében keletkezett.

1695.09.17., Bécs. Ederi levele a bíborosnak: sürgeti a magyar egyházi javadalmak ügyének elsimítását a Szentszéknél.

1695.10.22., Lappaggi. Medici bíboros beszámol Ederinek a Kollonics Lipóttal az esztergomi propina miatt kialakult vita fejleményeiről.

1695.10.08., Bécs. Ederi biztosítja Medici bíborost, hogy Kollonics a propina ügyében a bíborosnak kedvező módon fog eljárni.

1695.10.29., Lappaggi. Medici bíboros tájékoztatja Ederit, hogy a Kollonicsal való vitája lezárult, a kettejük közötti békesség helyreállt.

1695.10.15., Bécs. Ederi beszámol Medicinek, hogy Kollonics nem fogja tovább feszegetni az esztergomi propina ügyét.

f. 5647. Pietro Giuseppe Ederi SJ levelei (1696–1697)

1696.03.02., Imperiale. Medici bíboros beszámol Ederinek, hogy a pápa rendkívüli katonai segély keretében több pápai hadigályát bocsátott a velencei flotta rendelkezésére segédhadként. Medici attól fél, hogy a pápa szándéka csak az volt ezzel, hogy erre hivatkozva tagadhassa meg a bécsi udvartól a pénzügyi segítyt.

1696.03.07., Bécs. Hírlevélben említik, hogy a horvát bánnak [Batthyány II. Ádámnak] fia született.

1696.03.17., Bécs. Hírlevélben említik, hogy a szász választófejedelem [II. Frigyes Ágost] négyezer fővel erősíti magyarországi haderejét.

1696.03.29., Siena. Medici bíboros beszámol róla, hogy a korábbi bécsi nuncius, Sebastiano Antonio Tanara visszatérését követően Rómában úgy tűnik elvesztette a pápa kegyeit, mert túl határozottan lépett fel az újabb törökellenes segély érdekében.

1696.04.21., Firenze. Medici bíboros röviden ír levelében az újabb pápai törökellenes segély megadásának csekély esélyeiről is.

1696.05.05., Firenze. Medici bíboros ismét beszámol a pápa által Velencének nyújtott katonai támogatásról, ami csökkenti az esélyét egy Bécsnek nyújtandó pénzügyi segítynek.

1696.05.12., Bécs. Hírlevél említi, hogy hamarosan Bécsbe érkezik a szász-zeitzi herceg, az új győri püspök [Keresztély Ágost].

1696.06.02., Firenze. Medici bíboros beszámol Ederinek arról, hogy Imperiali bíboros példáját követve több bíboros is havi pénzügyi segítyt készül Velencének adni a törökellenes háborúra.

1696.05.26., Baden. Ederi írja a bíborosnak, hogy ismert előttük a pápa kegyes lelkülete, de nehezen megítélhető a törökellenes segély ügyében mutatott makacssága. A szász választó elindult a csapatokhoz, hamarosan Caprara tábornok is követi.

1696.08.25., Bécs. Ederi beszámol a bíborosnak a Temesvár környéki hadi helyzetről.

1696.10.08., Bécs. Ederi jelenti a bíborosnak, hogy az osztrák provincia képviselőjében a magyar Sennyey László bécsi rektor és az osztrák Franz Voglmayer utaznak Rómába a jezsuita rend általános gyűlésére.

1697.05.25., Firenze. A bíboros arról ír Ederinek, hogy a császári követ és a pápai udvar közötti feszültségek oldására talán megfelelő lenne szervezni egy törökellenes sikerekért mondandó pápai misét.

1697.06.01., Firenze. Medici bíboros ismét felveti a törökellenes sikerekért mondandó pápai mise ötletét.

1697.06.08., Lappeggi. Medici bíboros tudatja Ederivel, hogy megkapta a bécsi udvarból az új kalocsai érsek [Széchényi Pál] kinevező oklevelét, a szentszéki megerősítés és az azután járó taxa elengedésének ügyében összekötetésbe lép Bandino Panciatichi bíborossal. Jelzi, hogy több korábbi példához hasonlóan és újabban a szerémi püspök esetében tett engedelemhez hasonlóan eltekint az új kalocsai érsektől fizetendő protektorbíborosi illetménytől.

1697.07.20., Lappeggi. Medici bíboros a lengyel királyválasztással kapcsolatos hírekről ír, kiemelve Keresztély Ágost győri püspök szerepét II. Ágost katolikus hitre való áttérítésében.

1697.07.10., Bécs. Hírlevélben említik, hogy a magyarországi rebellió [a tokaj-hegyaljai felkelés] egyre terjed, de nincs aki vezesse. Tegnap Bécsbe érkezett II. Rákóczi Ferenc és felesége, akik alig tudtak elmenekülni a felkelés elől.

1697.07.27., Firenze. Medici bíboros a lengyel királyválasztással kapcsolatban úgy tudja, hogy Keresztély Ágost győri püspök már hónapokkal azelőtt titkos pápai engedélyt kért a szász választófejedelem katolikus hitre való áttérítéséhez.

f. 5679. Fabrizio Agostini római ágens levelei a bíboroshoz (1691–1696)

1692.06.21., Róma. Agostini beszámol róla, hogy megérkezett Rómába Goëss bíboros unokaöccse, Peter von Goëss, aki I. Lipót hivatalos küldötte Várad visszafoglalásának bejelentésére a pápánál. A pápa azonban csak érkezését követő napon fogadta, ami a németeknek nem tetszik, illetve az is bántja őket, hogy az Apostoli Palotában meglehetősen hűvös távolságtartással készülnek a Várad visszafoglalására mondott pápai Te Deum-ra.

1692.07.08., Róma. Agostini beszámol a Várad visszafoglalása miatt a Santa Maria dell'Animában tartott Te Deumról, ahol a misét Lorenzo Trotti, páviai püspök celebrálta. Az este nagy ünnepség volt, fényjátékkal, felvonulással, hatalmas tömeggel.

1692.11.22., Róma. Agostini jelenti Medici bíborosnak, hogy a pécsi püspök szentszéki megerősítésének felfüggesztéséről tárgyalt Anton Florian von Liechtenstein herceggel, császári követtel.

1693.02.14., Róma. Agostini beszámol, hogy megkapta a császár levelét, melyben kéri Remete Szent Pál és Árpádházi Szent László király tiszteletének egyetemessé tételét. A kérés ügyében beszélt a Rítus Kongregáció titkárával. A kongregáció március 7-én fog ülésezni.

1693.03.21., Róma. Agostini megküldi Medici bíborosnak a Rítus Kongregáció dekrétumát Remete Szent Pál és Szent László király tiszteletének ügyében.

1693.03.24., Pisa. Medici bíboros megkapta a Rítus Kongregáció dekrétumát, aszerint megteszi a szükséges lépéseket.

1693.03.14., Róma. Agostini beszélt a Rítus Kongregáció titkárával, Mons. Inghiramival a pálos atyák kéréséről hozott döntés ügyében, amelyről a dekrétumot hamarosan megküldi. Szent László király tiszteletének ügyében nincs döntés. Mellékeli Inghirami üzenetét.

f. 5680. Fabrizio Agostini apát levelei (1696–1697)

1696.07.10., Róma. Agostini levele Telekessy István csanádi püspöki szentszéki megerősítésének ügyében.

1696.07.14., Róma. Agostini úgy véli, hogy a csanádi püspöki processussal nincs további teendő, azt Kollonics bíboros ágense, Mariotti apát kezeli. Hacsak azt nem, hogy a vezető bíborosoknak Medici ajánlja még be az ügyet.

1696.07.17., Firenze. Medici megkapta Agostini levelét, amelyben a csanádi püspökről írt, ahogy az apát javasolta, meg fogja az ügyel kapcsolatban keresni a vezető bíborosokat.

1696.08.07., Róma. Agostini beszélt Kollonics bíboros római ágensével, Mariotti apáttal, aki jelentette neki, hogy a csanádi püspök megerősítése lezárult, a következő konzisztóriumon kihirdetésre kerül, és sikerült elérni, hogy a megerősítési illetékektől a Szentszék eltekint.

1696.09.15., Róma. Agostini beszámol a Konzisztoriális Kongregáció üléséről, ahol döntés született az erdélyi püspök megerősítéséről.

1697.05.04., Róma. Agostini jelenti, hogy megkapta Medici levelét, benne Jány Ferenc szerémi püspök királyi kinevezését, és kéri, hogy a pápai megerősítő bulla után járó illetményeket engedjék el.

f. 5684. Vincenzo Manieri apát levelei (1690–1697)

1692.11.22., Róma. Manieri apát beszámol, hogy a Konzisztoriális Kongregációnál a bécsi udvar kérésének megfelelően fog eljárni, és kérvényezi a pécsi püspök, Radanay Mátyás Ignác szentszéki megerősítési folyamatát felfüggeszteni.

1692.11.26., Siena. Medici bíboros válasza Manieri apátnak, hogy értesült arról, hogy Manieri beszélt a pécsi püspök ügyéről Liechtenstein herceggel. Kéri, hogy az ő nevében is járjon el a császár szolgálatában.

f. 5694. Antonio Francesco Montauti apát levelei (1689–1694)

1691.07.29., Bécs. Montauti apát jelenti, hogy Edirnéből visszaérkezett Marsigli gróf, aki mint az angol követ titkára ment oda. A követ levelét hozta, amely szerint a törökök nyitottak a békétárgyalásra. A bécsi udvar visszaküldte azzal, hogy Badeni Lajos herceg a császár teljhatalmú megbízottja a tárgyalásokra.

1691.09.16., Bécs. Montauti az esetleges török béke esélyeiről ír.

1691.09.11., Bécs. Montauti röviden jelzi, hogy a pápai segélyt a császári udvar részben a sebesült katonák ápolására, részben Pétervárad megerősítésére fordította.

1691.10.20., Bécs. Badeni Lajos a béketárgyalások helyszínéről próbál egyeztetni a nagyvezírral. Felmerült Brassó és Déva is.

1691.10.28., Bécs. A törökkel való béketárgyalás ügye kezd befagyni, főként azért mert a franciák megfelelő összeggel győzködik erről a nagyvezírt.

1692.03.30., Bécs. Montauti beszámol a törökellenes készülődésről. A münsteriek 3500 embert ígértek küldeni.

1692.04.06., Bécs. Megérkezett Francois Chassignet báró, a császár római követének titkára az udvarba. Montauti szerint tárgyalásainak fő témája az, hogy miként lehetne a Szentatya által küldött 100 ezer forinton túl újabb segélyt kapni Rómából.

1693.09.19., Bécs. Montauti beszámol arról, hogy Belgrád sikertelen ostromáért sokan Kollonics Lipót bíborost teszik felelőssé, aki eleinte nem akart, majd csak késve adott pénzt a dunai flottillára, így viszont nem lehetett megakadályozni néhány bárka segítségével, hogy a belgrádi oszmán helyőrség összeköttetésben maradjon a dunai utánpótlási útvonallal.

1694.11.27., Bécs. Montauti értesülései szerint az angol és a holland követek Konstantinápolyban tárgyalnak a nagyvezírral, aki inkább hajlik a békére, mint a háborúra. Bécsben is kezdenek arra gondolni, hogy inkább a törökkel kötnek előbb békét, ami nagyobb előnyhöz juttathatná őket a franciákkal szemben.

f. 5695. Antonio Francesco Montauti apát levelei (1695–1699)

1695.02.05., Bécs. Beszámol Gyula visszafoglalásáról. Gyertyaszentelő Boldogasszony ünnepén a bécsi Ágostonosok-templomában a császári család, a követek, a nuncius és az udvari nemesség jelenlétében a nyitrai püspök [Jaklin Balázs] celebrálta az ünnepi szentmisét.

1695.02.26., Bécs. Jelenti az esztergomi érsek [Széchényi György] halálát, és hogy jelentős összeget hagyott kegyes célokra, valamint 350 ezer forintot a császárnak a törökellenes háborúra. Úgy tudni, hogy Kollonics Lipót bíboros követheti őt az érseki székbe, az így megürülő győri széket pedig a magyar királyi kancellár, a nyitrai püspök kapná.

1695.09.17., Pratolino. Medici bíboros csatolja levelének másolatát, amit Ederihez írt a Kollonics bíborossal az esztergomi érseki szék után járó propina ügyében való vitájáról.

1695.10.08., Bécs. Montauti beszélt Ederivel, aki már átadta Lipót császárnak a Kollonicsról szóló levelet. A császár is kétli, hogy megállna Kollonics állítása, miszerint a magyar püspökök nem tartoznak propina fizetésével. Montauti úgy tudja, hogy a most meghalt esztergomi érsek [Széchényi György] annak idején Francesco Buonvisi nunciussal került ellentétbe a pallium után járó illeték ügyében. Ederi ígérete szerint beszélni fognak Kollonicssal.

1695.10.22., Lappeggi. Medici bíboros köszöni Montauti tájékoztatását a Kollonicssal való vitájának fejleményeiről.

1695.11.05., Bécs. Montauti úgy tudja, hogy a császár Ferdinand Bonaventura von Harrach grófot kérné meg, hogy beszéljen Kollonicssal, így ő is felkereste Harrach grófot. A gróf elmondta, hogy annak idején a nagybátyja, Ernst Adalbrecht von Harrach bíboros mint protektorbíboros hasonló vitába került az akkori esztergomi érsekkel [Szelepcsényi György], aki végül azt ígerte, hogy tokaji borokat küld a propina fejében. Ám Harrach bíboros akkor hirtelen meghalt, és Szelepcsényi érsek soha nem küldte el a borokat.

1697.11.23., Bécs. Montauti beszámol, hogy az erdélyi vezetők Bécsben jártak a kvártély és hadiadó mértékéről tárgyalni. Bízna benne, hogy a kidolgozott új rendszer segítségével és a pápa ígért segítségével egy nagyszabású hadjáratot folytathatnak a következő évben.

1698.03.15., Bécs. A lengyelországi hírek szerint a lengyel király a passauai püspököt kívánja bíborosi címre jelölni, de nehezen hihető, hogy rokonát, a győri püspököt is elfelejtené, aki szintén kiváló főpap.

1698.03.22., Bécs. Kollonics bíboros elindult Magyarországra, ahol kemény tárgyalások várnak rá, mert a magyar vezetők kevésbé hajlanak arra, hogy kétmillió forintos hadi hozzájárulást fizessenek.

1698.04.19., Bécs. Montauti beszámol róla, hogy miután aggasztó hírek érkeztek a spanyol király egészségéről, az udvarban nagy riadalom van, hogy a spanyol uralkodó akkor halna meg, amikor még háborúban állnak a törökkel. Így várhatóan a konferencián komoly lehetőségként merül fel, hogy kössenek békét a törökkel.

1698.04.19., Bécs. Az előző levélhez mellékelte hírlevélben beszámolnak arról, hogy Illokön ünnepélyesen beiktatták Don Livio Odescalchit a szerémi hercegségbe, akit Bonini apát és Michelangelo del Negro képviseltek.

1698.06.28., Bécs. A Bécsben tartózkodó orosz cárral Thomas Czernin gróf tárgyalt a törökkel kötendő békéről, ám az oroszok be akarják várni ezzel a lengyeleket is. Közben ugyan zajlik a hadsereg felvonulása Magyarországon, de inkább úgy tűnik, hogy ha bármilyen módon is, de békét akarnak a törökkel.

1698.07.05., Bécs. Kinsky cseh kancellár tárgyalt a cárral a törökkel kötendő békéről.

1698.08.23., Bécs. Montauti jelenti, hogy felmerült Vincenzo Grimani bíboros neve is a császár római képviselőjévé, de a bíboros most vett egy nagyértékű palotát Bécsben, és úgy hírlik, hogy aspirál az egri püspöki székre is, amelyre egyébként Nesselrode báró is bejelentkezett, akinek hamarosan Rómába kellene menni a Rotára bírónak.

1699.06.06., Bécs. Hírlevélben röviden említik, hogy még nincs döntés arról, hogy összehívják-e a magyar országgyűlést.

1699.08.08., Bécs. Miután a lengyel király elfogadta a lemondását a szász kancellári címről, a győri püspök letette esküjét mint császári belső tanácsos.

f. 5724. Paolo della Stufa apát levelei (1695–1696)

1695.08.20., Róma. Stufa apát beszámol, hogy tárgyalt Goëss bíborossal a magyarországi egyházi javadalmak adományozásának ügyéről. A badeni herceg egyik kegyeltjének ügyében került elő a kérdés, Panciatichi bíboros kéri, hogy igazolják a magyar királyi főkegyúri joggyakorlat ősi voltát. Hétfőn lesz konzisztórium, amelyen várhatóan kihirdetésre kerül Kollonics Lipót bíboros esztergomi érseki címben való pápai megerősítése.

1695.08.23., Firenze. Medici helyesli Stufa eljárását a magyarországi beneficiumok ügyében, dicséri körütekintését, ahogy Panciatichi bíborosnál eljár a kérdésben. Ő maga is szükségesnek tartja, hogy a „németek” igazolják a magyarországi egyházi javadalmak adományozásának gyakorlatát.

1695.08.27., Róma. Stufa apát ismét tárgyalt Goëss bíborossal a „németországi” (sic!) apátság [quell’Abbadia di Germania] kérdéséről, amelyet a badeni herceg által ajánlott szerzetesnek akarnak adományozni. Félő, hogy emiatt törésre kerül a sor Panciatichi bíboros és a császári diplomácia képviselői között, de szerencsére Panciatichi hajlik arra, hogy elfogadjon egy olyan beadványt, amelyben nincs nevesítve a királyi főkegyúri jog.

1695.08.30., Firenze. Medici írt Bécsbe a magyarországi egyházi javadalmak ügyében, igazolva Panciatichi bíboros kérését.

1695.09.03., Róma. Stufa apát beszámol, hogy miként próbál a magyarországi egyházi javadalmak adományozásának kérdésében közvetíteni Goëss bíboros és Panciatichi bíboros között.

1695.09.06., Firenze. Medici helyesli Stufa eljárását, ahogy próbálja lecsendesíteni a magyarországi egyházi javadalmak ügyét, és ő is úgy véli, hogy nem lehet azon a módon keresztülvinni az ügyet, ahogy a császári diplomácia szeretné.

1695.09.10., Róma. Stufa apát örömmel számol be róla, hogy sikerült rávenni Goëss bíborost, hogy fogadja el Panciatichi bíboros javaslatát egy olyan új beadványról, amelyben a kegyúri formula nem szerepel, de egyik fél számára sem hátrányos. Valentini apát, a lotharingiai hercegek római ágense is segítségére volt a kiegyezés létrehozásában.

1695.09.13., Firenze. Medici bíboros örömét fejezi ki, hogy Stufa apát sikeresen elsimította a magyar egyházi javadalmak adományozása körül támadt konfliktust.

1695.09.17., Róma. Stufa apát megkapta a genovai postával Medici bíboros levelét Kollonics bíboros szokatlan kéréséről [ti. az esztergomi érseki cím megerősítése után járó protektorbíborosi illetéket, a propinát nem akarta megfizetni], de nem tudott egyelőre erről beszélni Goëss bíborossal.

1695.09.24., Róma. Stufa apát beszámol a Goëss bíborossal folytatott megbeszéléséről, amelynek fő kérdése az esztergomi érseki cím pápai megerősítése után járó propina, protektorbíborosi illeték volt, amelyet Kollonics nem akar megfizetni Medici bíborosnak.

1695.10.01., Róma. Stufa apát beszámol az esztergomi propina-ügy fejleményeiről.

1695.10.08., Róma. Stufa beszélt Goëss bíborossal, aki informálta, hogy sikerült a Kollonics által fizetendő propina ügyét elsimítani.

1695.10.15., Róma. Stufa beszámol a franciák örömmujjongásáról, amellyel a császáriak lugosi csatavesztésének hírére fogadták.

1696.01.28., Róma. Stufa beszámol Medici bíborosnak az új császári követ, Martinitz gróf első pápai audienciájáról, ahol már szóba került a magyarországi háborúra kért pápai segély kérdése, amely állandó nyugtalanságot okoz a pápának.

1696.03.13., Siena. Medici tudatja Stufával, hogy a Bécsből érkező hírek mind a török nagy készülődéséről szólnak, ennek ellenére nem hiszi, hogy Martinitz összes igyekezete bármilyen eredménnyel járna a pápai segélyt illetően.

1696.04.28., Róma. Stufa apát beszámol Martinitz előző napi audienciájáról, ahol ismét törökellenes segélyt kért, arra hivatkozva, hogy Mons. Corsini kamarás halálával felszabadult 60 ezer scudo, amely a jelenlegi szükségben nagy segítség volna. Mindezek ellenére a pápa továbbra is kitartott korábbi elutasító válasza mellett, a már korábban is hangsúlyozott érveit mentén, hogy nem akar egy olyan háborúnak kedvezni, amelyben akkora része van az eretnekeknek.

1696.05.26., Róma. Stufa apát informálja Medici bíborost, hogy Imperiale bíboros tájékoztatta a pápát, hogy a hadjárat idejére havi 400 scudóval támogatja a velenceieket.

1696.09.08., Róma. Stufa apát beszámol Martinitz audienciájáról, ahol a temesvári ostrom felfüggesztése kapcsán a követ megjegyezte, hogy egy esetleges pápai segély esetén valószínűleg ez nem következett volna be, mire a pápa azzal replikázott, hogy igazabb ez arra, hogy ha a franciákkal a békét megkötötték volna. Belvedere hercegtől arról értesült, hogy a pápa hétpecsétetes titok alatt egy szerzetes útján azonban 100 ezer scudót ajánlott a magyarországi háborúra.

1696.09.15., Róma. Stufa apát beszámol a Konzisztoriális Kongregáció üléséről és az erdélyi püspök szentszéki megerősítésének felterjesztéséről.

f. 5725. Paolo della Stufa apát levelei (1696–1697)

1697.03.02., Róma. Stufa apát beszámol arról, hogy bár a pápa nem kívánta volna addig fogadni Georg Adam von Martinitz grófot, császári követet, amíg meg nem érkezik Bécsből a császár válasza az itáliai feudumok ügyében, végül az újabb audienciára lehetőség nyílt, ahol azonban Martinitz ismét több kérést fogalmazott meg, közte újra kérte a törökellenes segély megadását, amelyre még XI. Ince idején a Szentszék kötelezettséget vállalt a Szent Liga felé.

1697.05.18., Róma. Beszélrt Martinitzcal a szerémi püspök szentszéki megerősítéséről, amelyet ugyanúgy gratis szeretnének elintézni, mint a kalocsai érsek ügyét. Martinitz beszélt erről a pápával, aki hajlik arra, hogy megadja ezt az engedményt.

1697.05.21., Firenze. Medici bíboros helyesli eljárását a szerémi püspökkel kapcsolatban.

1697.05.25., Róma. Stufa apát még nem tudott beszélni Martinitzcal a szerémi püspök és a kalocsai érsek ügyében.

1697.06.01., Róma. Martinitz azt javasolta, hogy Kalocsára ne kérjenek teljes mentességet a megerősítéshez, hanem csak az illeték 100 forintra való csökkentését. Beszélrt a kalocsai érsek

ágensével, aki kérte tőle, hogy járjon közbe Medici bíborosnál a propina elengedése végett. A szerémi püspök prekonizációjáról is egyeztetett a császári követtel.

1697.06.04., Firenze. Medici bíboros kéri Stufát, hogy a kalocsai propina elengedésének ügyében egyeztessen Manieri apáttal is.

1697.06.08., Róma. Megtörtént a szerémi püspök prekonizációja, Martinitz elküldte neki a kérvényt, hogy a datárius bíborossal egyeztessen az illeték elengedéséről.

1697.06.15., Róma. Stufa beszélt a szerémi püspök ágensével, aki kérte a püspöke számára a propina elengedését.

1697.06.22., Róma. Stufa kétszer is beszélt Martinitz gróffal a héten, az egyik alkalommal arról, hogy a pápa elengedte a megerősítő bulla után járó illetéket a szerémi püspöknek. Martinitz ugyanakkor csodálja a pápa engedményét, mert már hónapok óta hiába kéri a császárné kérésére egy szerzetesközösség számára a búcsút, vagy épp egy garast sem kapnak a katolikus hit védelmére Magyarországon, miközben más célra 440 ezer scudót is elköltének (itt Martinitz az albanói hercegség megvételére utalt).

1697.07.20., Róma. Stufa apát a lengyel királyválasztással és Frigyes Ágost felekezetváltásával kapcsolatos római megbeszélésekről tudósít. Áttérésének hitelét az is erősíti, hogy a győri püspök már hónapokkal ezelőtt fakultást kért a pápától, hogy titokban bármilyen eretneket katolikus hitre téríthessen. Illetve úgy tudja, hogy a várható bíborosi kinevezéseknél az új lengyel király is benyújtaná igényét, és várhatóan a győri püspököt, rokonát fogja támogatni.

1697.09.07., Róma. Stufa apát megkapta a császári követtől az uralkodó, mint magyar király kinevezését Doychich Istvánnak a korbáviai püspöki székre. A császár kérte a püspök megerősítésének ingyenességét és a propina elengedését is.

1697.09.14., Róma. Stufa apát jelzi, hogy a korbáviai püspöki címre való jelölés nehézségbe ütközik, mert 1460-ban egyesítették a modrusi püspökséggel, majd ismét 100 évvel később ugyanezt a zenggi püspökséggel. Így a korbáviai cím feltámasztásához szükséges lenne a püspökség szétválasztásához is.

1697.11.16., Róma. Stufa a lengyel helyzetről is beszámol. II. Ágost törökellenes segélyt kért, bár ez valószínűleg amiatt van így, mert a francia ellenjelölt, Conti herceg elképzelhető, hogy az Oszmán Birodalom felől, szárazföldön akar bejutni Lengyelországba. A győri püspöknek nem adták meg az apostoli missziós fakultást.

1697.11.23., Róma. A Szentszék elküldte Keresztély Ágost győri püspöknek azt a pápai brévét, amelyben XII. Ince nagyrabecsülését fejezi ki a II. Ágost lengyel király katolikus hitre térítésében játszott szerepéért.

1697.12.01., Róma. Stufa beszélt Panciatichi bíborossal és a spanyol követtel is, és úgy tűnik, hogy a pápa hajlik arra, hogy újabb segélyt adjon a császárnak a magyarországi háborúra.

f. 5726. Paolo della Stufa apát levelei (1698)

1698.01.11., Róma. Stufa apát jelenti Medicinek, hogy beszélt a császári követtel a pécsi püspökség ügyéről. Martinitz kérte, hogy járjon el Panciatichi bíborosnál, és várhatóan szükséges lesz új nomináció is, amely dönt a két püspök-jelölt [Radanay Mátyás Ignác és Dolny István] között.

1698.01.18., Róma. Úgy tűnik sikerül a pécsi püspökség ügyét rendezni, Martinitz kész egy kérvényt benyújtani Panciatichi bíborosnak, aki azt a pápa elé terjeszti, így az ügy hamar a Konzisztoriális Kongregáció elé kerülhet.

1698.03.22., Róma. Stufa információi szerint ismét kéri a törökellenes segítyt Bécsből, írt az ügyben a nuncius is és a bécsi spanyol követ is. A pápa várhatóan valamivel több mint 50 ezer scudót küld.

1698.09.13., Róma. Stufa apát beszámol a pápai audienciáról, ahol a várható bíborosi kinevezésekről is beszélt az egyházfőről. Felmerült Keresztély Ágost győri püspök neve is.

f. 5728. Paolo della Stufa apát levelei (1700)

1700.02.13., Róma. Stufa apát beszámol az új császári követ, Lamberg gróf pápai audienciájáról, ahol a pápa nagy elismeréssel beszélt Keresztély Ágost győri püspökről is, megemlítve, hogy alkalomadtán várható számára a bíborosi cím.

1700.06.26., Róma. Stufa apát beszámol Keresztély Ágost győri püspök gyóntatójának a pápánál történt audienciájáról. Keresztély Ágostot nem valamely korona által jelölt bíborosnak szeretné a pápa, hanem pontifikátusa koronájának, saját kreatúrájának.

1700.06.29., Firenze. Medici válaszában Stufa apát június 26-i levelére reflektálva a bíborosi kinevezésekről ír, külön kitérve a győri püspök személyére is.

1700.09.21., Róma. A francia Forbin bíboros igyekszik megakadályozni Keresztély Ágost győri püspök bíborosi kinevezését.

1700.09.27., Róma. Stufa apát rendkívüli jelentésben tudatja Medici bíborossal XII. Ince pápa halálát.

Nr. 2.

Archivio Segreto Vaticano

Epistolae ad Principes

Registra

vol. 80.

77r–v. 1691.09.08. XII. Ince pápa gratulál Badeni Lajosnak a szalánkeméni győzelemhez.

161v–162r. 1692.03.11. XII. Ince pápa credentialisa Sebastiano Antonio Tanara új bécsi nuncius nevére Kollonics Lipót bíboroshoz, kalocsa-bácsi érsekhez.

164r–v. 1692.03.11. XII. Ince pápa credentialisa Sebastiano Antonio Tanara új bécsi nuncius nevére Széchényi György esztergomi érsekhez.

166r–v. 1692.03.11. XII. Ince pápa credentialisa Sebastiano Antonio Tanara új bécsi nuncius nevére Jaklin Balázs nyitrai püspökhöz, magyar udvari kancellárhoz.

174v–175r. 1692.03.11. XII. Ince pápa credentialisa Sebastiano Antonio Tanara új bécsi nuncius nevére Eszterházy Pál nádorhoz.

223r–224v. 1692.07.03. XII. Ince pápa gratulál I. Lipótnak Várad visszafoglalásához.

243v–244r. 1692.08.30. XII. Ince pápa buzdítja I. Lipótot a franciákkal való békekötésre, hogy nagyobb erővel fordulhasson a török ellen.

259r–v. 1692.11.29. XII. Ince pápa Kollonics Lipót bíborosnak, az Udvari Kamara elnökének, kalocsa-bácsi érseknek, hogy a pápai kincstár helyzete miatt nem tud a török ellen segílyt nyújtani.

305v–306r. 1693.06.20. XII. Ince pápa a horvát-szlavón-dalmát rendeknek a ladiszlaita ferences provincia helyzetéről.

306r–v. 1693.06.20. XII. Ince pápa a horvát-szlavón-dalmát rendeknek, hogy nem tud a pápai kincstár helyzete miatt a török ellen segílyt adni.

vol. 81.

52r–v. 1695.04.16. XII. Ince pápa brévėje Federico Veterani tábornoknak, amelyben ajánlja számára Boetius atyát, az erdélyi, moldvai és havasalföldi ferences vizitátort.

52v–53r. 1695.04.16. XII. Ince pápa brévėje Badeni Lajosnak, melyben tudatja, hogy gyóntatója, Bernardinus Bechire teatinus atya számára a magyarországi, babócsai Szent Mária apátságra történő ajánlását figyelembe fogja venni.

161r–v. 1696.02.16. XII. Ince pápa Kollonics Lipót bíborosnak, esztergomi érseknek bejelenti az új nunciust, Andrea Santacrocét.

164r–v. 1696.02.16. XII. Ince pápa Széchényi Pál kalocsa-bácsi érseknek, veszprémi egyházmegyei adminisztrátornak bejelenti az új nunciust, Andrea Santacrocét.

166r. 1696.02.16. XII. Ince pápa Mattyasovszky László nyitrai püspöknek, magyar királyi kancellárnak bejelenti az új nunciust, Andrea Santacrocét.

205r. 1696.07.07. XII. Ince pápa örömet fejez ki I. Lipótnak, hogy Keresztély Ágos szász-zeitzi herceget nevezte ki győri püspöknek.

205v. 1696.07.07. XII. Ince pápa örömet fejez ki Keresztély Ágost szász-zeitzi hercegnek, hogy elnyerte a győri püspökséget.

vol. 82.

43v–44r. 1697.08.31. XII. Ince pápa brévėje, amelyben engedélyezi Keresztély Ágost győri püspöknek, hogy hat hónapra távol maradjon egyházmegyéjétől.

52v–53r. 1697.11.16. XII. Ince pápa brévėje, amelyben újabb hat hónappal meghosszabbítja a korábbi engedélyt Keresztély Ágost győri püspök számára, hogy egyházmegyéjétől távol maradjon.

64r–65r. 1698.01.18. XII. Ince pápa brévéje II. Ágost lengyel királynak, amelyben örömét fejezi ki, hogy Keresztély Ágost győri püspök kezébe letette a katolikus hitvallást, elhagyva evangélikus hitét.

72r–v. 1698.01.22. XII. Ince brévéje Keresztély Ágost győri püspök számára, amelyben tudatja, hogy Fabrizio Paoluccit küldi rendkívüli követként Lengyelországba.

89r–v. 1698.03.22. XII. Ince brévéje Savoyai Jenőnek, melyben gratulál a zentai győzelemhez, és engedélyezi a hercegnek a lombardiai Crescenzagi apátság jövedelmeinek birtoklását.

118r–v. 1698.07.05. XII. Ince brévéje Apor Péternek, amelyben nagyra értékeli az erdélyi főúrnak a katolikus vallás és papnevelés érdekében tett erőfeszítéseit.

212r–213r. 1699.11.14. XII. Ince brévéje Keresztély Ágost győri püspöknek, amelyben tudatja, hogy örömmel vette értesítését, hogy a püspök gyóntatóját, Franz Pröller jezsuita atyát küldi hozzá, és sajnálja, hogy a püspök egészségi okokból nem tudja az utat vállalni.

294r–v. 1700.05.22. XII. Ince brévéje Mattyasovszky László nyitrai püspök, magyar udvari kancellár részére, amelyben bejelenti az új bécsi nuncius személyét, Gianantonio Daviát.

303v–304r. 1700.05.22. XII. Ince brévéje Keresztély Ágost győri püspöknek, amelyben örömét fejezi ki a győri egyházmegye újjászervezése érdekében tett erőfeszítéseiről, amelyek a Szentszék részére küldött iratokból is kiderülnek.

Nr. 3.

Archivio Segreto Vaticano

Segreteria di Stato

Cardinali

vol. 57.

62r–v. 1692.04.13., Bécs. Kollonics Lipót bíboros levele Fabrizio Spada bíboros államtitkárhoz. Kifejezi háláját a pápa által küldött 50 ezer scudo segélyért, amelyet Eszék és Buda megerősítésére kívánnak fordítani.

102r–v. 1692.06.15., Bécs. Kollonics Lipót bíboros levele Fabrizio Spada bíboros-államtitkárhoz. Tudatja vele Várad visszafoglalását, részletezve a hadizsákmányt.

277r. 1692.11.08., Bécs. Kollonics Lipót levele Fabrizio Spada bíboros-államtitkárhoz. Kéri, hogy a pápai segély összegéből visszamaradt részt Pétervárad megerősítésére fordíthassák. Tudatja továbbá, hogy az Udvari Kamara elnökévé nevezték ki, így még inkább hatékonyabban tud ezekben eljárni.

278r–279r. 1692.11.08., Bécs. Kollonics Lipót levele XII. Ince pápához. A bíboros-államtitkárhoz írt, előbb említett levéllel egyező tartalommal.

318r. 1692. december 27., Bécs. Kollonics Lipót bíboros levele XII. Ince pápához. Kéri továbbra is segítségét a törökellenes háborúhoz.

vol. 63.

71r. 1698.05.10., Bécs. Kollonics Lipót bíboros levele Fabrizio Spada bíboros-államtitkárhoz. Köszöni szíves figyelmességét, amellyel az ő ajánlására fogadta a római udvarban Szeremetyev orosz követet. Köszöni továbbá a pápai segílyt is, amelynek felhasználásáról a nunciust tájékoztatta, és amely előmozdítja Magyarország üdvét.

106r–v. 1698.06.21., Bécs. Kollonics Lipót bíboros levele Fabrizio Spada bíboros-államtitkárhoz. Kéri, hogy a pápa küldjön brevét Apor István erdélyi kincstartónak, értékelve annak fáradozását az erdélyi katolicizmus és papnevelés ügyének előmozdításában.

146r. 1698.07.26., Bécs. Kollonics Lipót bíboros levele Fabrizio Spada bíboros-államtitkárhoz. Köszöni a pápai brevét, amelyet Apor Istvánnak küldött, elismerve annak érdemeit az erdélyi katolikus egyház építésében.

Nr. 4.

Archivio Segreto Vaticano

Segreteria di Stato

Principi

vol. 121.

346r–v. 1691.08.25., Bécs. I. Lipót levele XII. Incéhez. A szalánkeméni győzelem jelentése. Piccolomini, trentói prépostot küldi hozzá követségbe a hírrel.

vol. 122.

63r–v. 1692.01.20., Bécs. I. Lipót levele XII. Incéhez. A pápa 1691. december 8-i, békét sürgető brevéjére válaszol a császár, és sérelmezi, hogy miközben ő a kereszténység közös ellensége, a török ellen küzdött, a franciák megtámadták a birodalmat.

vol. 123.

254r–255r. 1698(!).08.21., Lvov. II. Ágost lengyel király levele XII. Incéhez. A törökökkel megindult békétárgyalások ellenére Lengyelország folytatja budzsáki és moldvai hadjáratát, kéri ehhez a pápa támogatását.

vol. 124.

106r–v. 1694.05.26., Günzburg. Badeni Lajos herceg levele XII. Incéhez. Kéri, hogy gyóntatóját, Bernard Bechine teatinus szerzetest mentsék fel az egyházi akadályok alól, hogy elnyerhesse a babócsai Boldogságos Szűz Máriáról nevezett apátságot.

183r–v. 1694.07.16., Bécs. I. Lipót levele XII. Incéhez. Főkegyúri jogaival élve kinevezte a zágrábi egyházmegye élére Selisevich Istvánt, kéri a pápát, hogy a püspöki székben erősítse meg őt.

vol. 126.

31r–v. 1696.01.19., Bécs. I. Lipót levele XII. Incéhez. Kollonics Lipót esztergomi érseki kinevezésével megüresedett győri püspöki székbe Keresztély Ágost szász herceget nevezi ki, kéri a pápát a megerősítésre.

32r–33r. 1696.05.20., Bécs. Keresztély Ágost levele XII. Incéhez. Tudatja vele, hogy I. Lipót győri püspökké nevezte ki őt, ám kéri, hogy a kölni kanonoki stallumát és a Német Lovagrend thüringiai kerületi kommandánsi posztját megtarthassa püspöki címe mellett.

vol. 128.

18r–v. 1698.01.29., Bécs. Savoyai Jenő herceg levele XII. Incéhez. Tudatja vele a zentai győzelmet és egyben kéri, hogy használhassa a creszenzagói apátság jövedelmeit.

44r–45r. 1698.02.26. II. Ágost lengyel király levele XII. Incéhez. A pápa figyelmébe ajánlja Keresztély Ágost győri püspököt, akinek nagy szerepe volt abban, hogy ő elhagyta az evangélikus vallást és katolizált, és bízik benne, hogy ezt az érdemes főpapot, rokonát a bíborosi címre érdemesnek fogják találni.

Nr. 5.

Archivio Segreto Vaticano

Segreteria di Stato

Vescovi e prelati

vol. 75.

67r. 1688.06.27., Bécs. Radanay Mátyás Ignác pécsi püspök levele Alderano Cybo bíboros-államtitkárhoz. Röviden beszámol arról, hogy milyen eredményeket ért el egyházmegyéjében, mióta a zalavári apátságról a pécsi püspöki székbe került. Több mint 2500 embert, főként unitáriusokat katolizált.

vol. 76.

217r, 218r. [Dátum és hely nélkül, feltehetőleg egyidőben, 1688. június 27-én kelt a 75. kötetben található, Cybo államtitkárnak írt, tartalmilag egyező levéllel]. Radanay Mátyás Ignác pécsi püspök levele XI. Ince pápához. Röviden beszámol arról, hogy milyen eredményeket ért el egyházmegyéjében, mióta a zalavári apátságról a pécsi püspöki székbe került. Több mint 2500 embert, főként unitáriusokat katolizált.

vol. 84.

91r–94v, 97v. [Dátum és hely nélkül]. Radanay Mátyás Ignác pécsi püspök levele XII. Ince pápához. A Neoacquistica Commissio útján elidegenített püspöki birtokait panaszolja, ennek ellenére is sok evangélikus lakost sikerrel katolizált. Kéri a pápát, hogy miután 1689-ben már prekonizálták, adják ki a megerősítő bullát.

Mellékletben államtitkársági feljegyzés 1694. március 19-i dátummal, miszerint kéri Mons. Cybót, a Propaganda Fide Kongregáció titkárát, hogy ha van náluk Radanayra vonatkozó információ, azt küldje meg. A Propaganda Fide válasza 1694. március 23-áról: Nincs náluk vonatkozó információ. Egy további feljegyzés szerint Pietro Orlandi tájékoztatása szerint a prekonizáció valóban megtörtént 1690 márciusában vagy áprilisában, de utána valamely okból kifolyólag a pápai megerősítő bulla kiadása nem történt meg. Másik feljegyzés pontosítja, hogy a prekonizáció 1689. november 7-én történt meg, ám az illetéket nem tudta a püspök megfizetni, így nem történt meg a bulla kiállítása. Később pedig I. Lipót császár kívánta a püspöki kinevezést visszavonni és megváltoztatni. Ehhez másolatban beillesztik Sebastiano Antonio bécsi nuncius 1692. június 29-án kelt jelentését (ld. ASV, Segreteria di Stato, Germania, vol. 223., ff. 483r–484v.)

341r–v. 1694.10.04., Pécs. Radanay Mátyás Ignác pécsi püspök levele XII. Ince pápához. A Rómában tartózkodó Olovói Miklós boszniai püspök útján kívánja tájékoztatni a pápát helyzetéről. Bár nehéz körülményei között is számtalan eredményt ért el, eretnekek ezreit vezette vissza a katolikus egyházba, amelyről Francesco Buonvisi korábbi bécsi nuncius és a Propaganda Fide is tanúskodhat, ellenfelei gátolják szentszéki megerősítését. Kéri a pápát, hogy mint már prekonizált pécsi püspöknek a megerősítő bullát kegyeskedjen kiadni.

vol. 88.

10r, 13r. [Dátum nélkül, feltehetőleg az 1696. szeptember 29-én kelt, Fabrizio Spada bíboros-államtitkárhoz kelt levéllel egyidőben] Johann Joseph von Breuner prágai érsek levele XII. Ince pápához. A császár egyszázalékos vagyonadót vetett ki az örökös országainak egyházi és világi alattvalóira a kereszténység védelmére és a magyarországi háborúra. Kéri a pápa hozzájárulását, hogy a cseh papság megfizethesse ezt a hozzájárulást a törökellenes háborúhoz.

268r–v. 1696.07.14., Pécs. Radanay Mátyás Ignác pécsi püspök levele XII. Ince pápához. A pécsi egyházmegyében történt újjászervezésre, eretnekek ezreinek katolizálására való tekintettel kéri a pápát, hogy a már hat évvel azelőtt megtörtént prekonizációt követve számára a megerősítő bullát adja ki.

405r–v. 1696.09.29., Prága. Johann Joseph von Breuner prágai érsek levele Fabrizio Spada bíboros-államtitkárhoz. Kéri, hogy tekintettel a törökellenes háborúra, adják meg a cseh papság számára az engedélyt, hogy a császár által kivetett rendkívüli vagyonadót megfizethessék.

406r. [Dátum nélkül] Feltehetőleg Fabrizio Spada bíboros-államtitkárnak a pápához való felterjesztésének fogalmazványa. Hivatkozva a prágai érsek levelére, tekintettel a közelgő, novemberi

csehországi országgyűlésre és a törökellenes háborúra, kéri a cseh papság számára a pápai engedélyt megadni a rendkívüli vagyonadó megfizetésére.

500r. 1696.11.20., Prága. Johann Joseph von Breuner prágai érsek levele Fabrizio Spada bíboros-államtitkárhoz. Köszönetét fejezi ki a megkapott pápai engedélyért, amely révén lehetősége van a cseh katolikus papságnak a törökellenes háború költségeihez hozzájárulni.

549r. 1696.12.20., Bécs. Keresztély Ágost győri püspök levele XII. Ince pápának. Karácsonyi jókívánságait küldi.

vol. 90.

9r–10r. 1698.01.28., Varsó. Keresztély Ágost győri püspök levele XII. Ince pápának. Köszönetét fejezi ki a kapott pápai bréve miatt, amelyben az egyházfő nagyrabecsülését fejezte ki a lengyel király katolikus hitre való térítésében játszott szerepéért.

75r–v. 1698.04.20., Varsó. Keresztély Ágost győri püspök levele XII. Ince pápának. Megkapta a Fabrizio Paolucci rendkívüli pápai nuncius küldéséről szóló pápai brévét, és nagy örömeire szolgál a nuncius útja Lengyelországba.

76r–v. 1698.04.20., Varsó. Keresztély Ágost győri püspök levele Fabrizio Spada bíboros-államtitkárnak. Megkapta a Fabrizio Paolucci rendkívüli pápai nuncius küldéséről szóló pápai brévét, és nagy örömeire szolgál a nuncius útja Lengyelországba.

vol. 91.

207r–v. 1699.08.11., Bécs. Keresztély Ágost győri püspök levele Fabrizio Spada bíboros-államtitkárhoz. Bár nagyon szeretett volna a meghirdetett szentév alkalmából személyesen Rómába látogatni, de a számtalan feladat, a lengyelországi utazások miatt meggyengült egészségi állapota ezt nem engedi meg. Képviselőjeként gyóntatóját, Francesco Bruller [Franz Pröller] jezsuita atyát küldi, aki – hogy ezen kötelezettségét is teljesítse – részletesen be fog számolni a győri egyházmegye állapotáról.

208r–209r. 1699.08.11., Bécs. Keresztély Ágost győri püspök levele XII. Ince pápához. Az előző levéllel megegyező módon sajnálatát fejezi ki, hogy nem tud a szentév alkalmából személyesen Rómába látogatni, maga helyett gyóntatóját küldi.

vol. 92.

22r. 1700.02.27., Bécs. Keresztély Ágost győri püspök levele XII. Ince pápához. Örömet fejezi ki, hogy a pápa egészsége helyreállt és nagy betegségéből kigyógyult.

50r–v. 1700.03.27., Bécs. Keresztély Ágost győri püspök levele XII. Ince pápához. Röviden beszámol az egyházmegyéjében elért eredményekről, az evangélikus és református lelkészek elűzéséről, számos plébánia helyreállításáról.

61r. 1700.04.22., Sümeg. Széchényi Pál kalocsai érsek, veszprémi püspöki adminisztrátor levele Fabrizio Spada bíboros-államtitkárhoz. Beszámol a kalocsai érsekség nehéz helyzetéről, a török hódoltság idején bekövetkezett pusztulásról. Kéri a bíboros-államtitkárt, hogy segítse őt azzal, hogy a pálos vikáriust, Nádasdy Lászlót érseki helynökévé nevezhesse ki.

Nr. 6.

**Archivio Segreto Vaticano
Archivi delle Rappresentanze Pontificie
Archivio della Nunziatura di Vienna
Processi Canonici**

Nr. 238. Quinqueecclesie (1688–1698)

[Dátum nélkül] *Puncta insufficientiae Domini Episcopi Electi pro Ecclesia Quinque-Ecclesiensi Matthiae Ignatii Radonai*. A Radanay Mátyás Ignác pécsi püspök alkalmatlanságáról szóló pontok.

[Dátum nélkül] Viza János pécsi olvasókanonok és püspöki helynök beadványa a nunciatúrára, amelyben a Dolny István püspöki kinevezésével (1696) előállt egyházi helyzetről ad véleményt.

[Dátum nélkül] Radanay Mátyás Ignác választott pécsi püspök beadványa I. Lipóthoz, amelyben egyházi érvekre támaszkodva cáfolja az ellene felhozott vádakat.

[Dátum nélkül] Radanay Mátyás Ignác választott pécsi püspök beadványa I. Lipóthoz, amelyben tiltakozik Skerlecz Miklós zágrábi kanonok pécsi egyházmegyét érintő jogsértései ellen.

[Dátum nélkül] Radanay Mátyás Ignác választott pécsi püspök beadványa Andrea Santacroce bécsi nunciushoz, amelyben tiltakozik az egyházmegyét ért jogsértések és az ellene felhozott vádak ellen.

[Dátum nélkül] Viza János püspöki helynök beadványa Andrea Santacroce bécsi nunciushoz, amelyben tiltakozik Skerlecz Máté jogellenes nagypréposti kinevezése ellen.

1698.06.12., Bécs. Nyilas Imre, a Neoacquistica Commissio jegyzője által hitelesített kivonatok, amelyek a Radanay által bírt egyházi és világi címek bizonyítására szolgálnak.

Nr. 242. Quinqueecclesie – Matthias Ignatius Radanay (1688)

1688.06.30., Bécs, Kollonics Lipót bíboros tanúsítványa Radanay Mátyás Ignác származásáról és egyházi előmeneteléről.

1687.09.20.–1688.07.01., Bécs. Francesco Tucci nunciatúrai auditor és Francesco Buonvisi nuncius által hitelesített vizsgálati jegyzőkönyv a pécsi egyházmegye állapotáról és a püspökjelölt alkalmasságáról.

[Dátum nélkül] Francesco Bentini nunciatúrai auditor feljegyzése arról, hogy miután Radanay Mátyás Ignácot a szentszéki megerősítésre felterjesztették és Rómában prekonizálták, elsősorban Kollonics Lipót bíboros kezdeményezésére I. Lipót a püspök kinevezését alkalmatlanság miatt visszavonta. Az

ügyben Andrea Santacroce nuncius a Szentszék utasítására vizsgálatot folytatott, amelynek eredményeként a püspököt XII. Ince pápa a pécsi püspöki székhelyben megerősítette.

1688.06.27., Bécs. A jezsuita Domus Professában kiállított nyilatkozattal Christoph Stettinger SJ császári gyóntató tanúsítja, hogy Radanayt a grazi egyetemen tanította.

1688.06.28., Bécs. Kecskeméti János SJ, a bécsi Pazmaneum rektora tanúsítja, hogy Radanayt 1664-ben Grazban, Maximilian Kümburg, akkori seckau püspök, később salzburgi érsek szentelte fel.

1688.06.23., Bécs. Keglevich Miklós tornai főispán és Spolarich Ferenc nedeliczi harmincados nyilatkozata arról, hogy Radanay Mátyás Ignác a zágrábi egyházmegyéhez tartozó, Varasd megyei Dubraviczán született Radanay másként Radanavich János és Dolenich Margit katolikus szülők törvényes házasságából.

1674.08.01., Bécs. (másolat) I. Lipót az előző zalavári apát lemondását követően Radanay Mátyás Ignác egervári plébánost nevezi ki a zalavári Szent Adorján apátság élére. A magyar kancelláriai kiadványt Pálffy Tamás nyitrai püspök, magyar királyi kancellár és Orbán István kancelláriai titkár jegyezte ellen.

1687.09.20., Bécs. Radanay Mátyás Ignác leteszi a hitvallást Francesco Buonvisi nuncius és Francesco Tucci auditor előtt, Francesco Menenda és Andrea Guelfi, a nuncius káplánjainak jelenlétében.

1688.02.09., Bécs. Kollonics Lipót bíboros tanúsványa, hogy a bécsi jezsuita Domus Professa elöljárójának a püspöki processusban tett vallomásával ellentétben Radanay a nehéz körülmények ellenére Pécsen tartja székhelyét, oly eredménnyel, hogy már kilencszáz lelket sikerült a katolikus egyházba visszavezetni.

1687.08.08., Bécs. (másolat) I. Lipót a Széchényi Pál veszprémi püspöki kinevezésével megürült pécsi püspökségre Radanay Mátyás Ignácot nevezi ki. A magyar kancelláriai kiadványt Korompay Péter nyitrai püspök, magyar királyi kancellár és Maholány János kancelláriai titkár jegyezte ellen. A kiadványra felvitt feljegyzések: 1687.11.20., Pécs. Újváry Ferenc veszprémi harmincados igazolja, hogy Radanay püspököt a pécsi püspökség birtokaiba a királyi kinevező okirat és a kamara utasítása alapján beiktatták.; 1698.06.12., Bécs. Francesco Bentini nunciatúrai auditor igazolja, hogy a másolat az eredeti kancelláriai kiadvány alapján készült.

1689.09.16., Bécs. (másolat) I. Lipót tolnai főispánná nevezi ki Radanay Mátyás Ignác pécsi püspököt. A kancelláriai kiadványt Dvornikovics Mihály csanádi püspök és Maholány János kancelláriai titkár jegyezte ellen. A kiadványra felvitt feljegyzések: 1693.01.25., Tolna. Daróczky István igazolja, hogy Radanay Mátyás Ignác püspököt beiktatták tolnai főispánnak.; 1698.06.12., Bécs. Francesco Bentini nunciatúrai auditor igazolja, hogy a másolat az eredeti kancelláriai kiadvány alapján készült.

Nr. 274. Quinqueecclesie – Stephanus Dolny

[Dátum nélkül] *Opinio circa inquisitionem factam super puncta oblata pro insufficientia Dni Episcopi Radanay.* A Radanay Mátyás Ignác püspök alkalmatlanságáról tartott vizsgálatról kiadott vélemény.

1696.12.24.–1697.01.05., Bécs. A bécsi nunciaturán Francesco Bentini auditor által felvett és Andrea Santacroce nuncius által hitelesített tanúvallomási jegyzőkönyv a pécsi egyházmegye állapotáról és Dolny István választott pécsi püspök személyének alkalmasságáról.

1696.12.13., Bécs. A Dolny István által Andrea Santacroce nuncius előtt letett hitvallás.